

ESGLÉSIA DE MENORCA

**Butlletí oficial
del Bisbat**

**Nombre extraordinari dedicat
a la celebració principal,
els dies de St. Antoni, abat,
del
SETÈ CENTENARI
DE LA RESTAURACIÓ DEL CRISTIANISME
A MENORCA
1287 - 1987**

Som una tradició viva

Núm. 2, Febrer del 1.987

SUMARI

CELEBRACIÓ DEL SETÈ CENTENARI DE LA RESTAURACIÓ DEL CRISTIANISME A MENORCA. 1287 - 1987.

- I.- Preparació de la festa 35**
- 1.- Carta-invítació del Sr. Bisbe als sacerdots i religiosos/ses.
 - 2.- "Setè Centenari". Invítació als feels.
 - 3.- "La festa". Escrit del Sr. Bisbe.
 - 4.- "De les arrels, al fruit" (F.D.).
 - 5.- "Menorca, a la conquesta del futur" (Sr. Orell).
 - 6.- "Una "tradició viva": la festa de S. Antoni" (Sr. Florenci Sastre).
 - 7.- "Reflexions sobre un fet històric: "Coloms". (Sr. Melis).
- II.- Celebracions de la festa, amb la presència del Sr. Nunci. 45**
- Al Santuari de El Toro.**
- 8.- Benvinguda al Sr. Nunci, pel Sr. Bisbe.
 - 9.- Paraules del Sr. Nunci als sacerdots i religiosos/ses.
 - 10.- Entrevista amb el Sr. Nunci (Sr. V. Macián).
- A Ciutadella.**
- Visita a l'Ajuntament i assistència a l'acte commemoratiu.
Crònica de la Concelebració i de la Processó.
- 11.- Salutació del Sr. Bisbe, al començament de l'Eucaristia.
 - 12.- CARTA AUTÒGRAFA DEL PAPA JOAN PAU II.
 - 13.- Carta del Sr. Nunci, enviant la del Papa.
 - 14.- Homilia del Sr. Nunci, a la Catedral.
 - 15.- Pregària dels feels.
- Visita al Seminari.
Visita al Monestir de Sta. Clara.
- A Maó.**
- Visita al Monestir de les Monges Concepcionistes.
Concelebració a Santa Maria.
- 16.- Salutació del sr. Rector de Sta. Maria.
 17. Homilia del Sr. Nunci.
- Visita a l'Ermita de Gràcia.
- III.- Acció de gràcies. 70**
- 18.- "Moltes gràcies", pel Sr. Bisbe.
 - 19.- "Sant Antoni, una festa participada" (Full dominical).
 - 20.- "Any commemoratiu" (Sr. Bagur).
 - 21.- Carta d'agraïment del Sr. Nunci.
- IV.- Carta Pastoral "SOM UNA TRADICIÓ VIVA". 75**

CELEBRACIÓ DEL SETÈ CENTENARI DE LA RESTAURACIÓ DEL CRISTIANISME A MENORCA. 1287-1987.

I.- PREPARACIÓ DE LA FESTA

El cap de setmana del mes de gener que incloïa la solemnitat de sant Antoni, abat, Patró de la nostra diòcesi, els dies 16-18, l'Església de Menorca va celebrar els actes principals que commemoraven el Setè Centenari de la restauració del cristianisme a Menorca, promoguda per la conquesta que en va fer el rei Alfons III d'Aragó i Catalunya, l'any 1287.

La Comissió diocesana, instituída per dur a terme la realització d'aquest Centenari, ha anat preparant els actes a fer durant aquest any de 1987, dels quals han destacat, com a principals, les celebracions tingudes amb ocasió de la festa de sant Antoni, abat, dins el marc tradicional i centenari en què Menorca la festeja cada any.

Com a invitació a aquestes celebracions, el Sr. Bisbe va dirigir una carta als sacerdots i religiosos/ses, i també un escrit als feels, publicat al Full Dominical, que ara transcrivim.

1.- Carta-inviteció als sacerdots i religiosos/ses.

Ciudadella de Menorca, a 8 de gener del 1987.

Estimats sacerdots, religiosos i religioses,

Es amb molta d'alegria i de goig que vos faig aquesta carta. Si Déu vol, l'altre cap de setmana celebrarem i commemorarem la gran solemnitat del Setè Centenari de la restauració del cristianisme a la nostra illa, en la festa de sant Antoni, abat, el nostre Patró, recordant aquell any de 1287.

Com ja vos he dit, el Sr. Nunci Apostòlic vindrà a acompanyar-nos i a presidir aquestes festes, juntament amb els bisbes de les illes germanes de Mallorca i Eivissa, i també el bisbe Miquel de Solsona immediat antecessor meu aquí a Menorca, i l'arquebisbe emèrit de Tarragona, el Dr. Pont i Gol.

Aquesta carta és una inviteció a tots vosaltres a participar en aquestes festes, especialment a aquests actes que ara vos anuncii:

El divendres dia 16, vigília de la festa, el Sr. Nunci arribarà de Madrid amb l'avió de les 3'15 del capvespre. Llavors, pujarà al Santuari de El Toro, on a tots vos invit a ser per aquesta trobada amb ell, que consistirà en un acte a l'església, en el qual el Sr. Nunci ens dirigirà unes paraules, i després passarem a la Posada per tenir una bereneta i una conversa-saluteció amb ell. L'acompanyaran també els altres bisbes assistents. **L'acte començarà a les 4'30.**

Inviteció també per a la **Concelebració-Processó** que, com cada any, tindrà lloc **a les 11 del matí** del dia de Sant Antoni, a la S.E. Catedral Basílica de Menorca. Vos invit a participar-hi, pregant als sacerdots que concelebrin i duguin, per fer-ho, el camis i l'estola blanca. Invitau els vostres feels a aquesta Concelebració. Anunciau-ho ja el diumenge abans, dia 11, en totes les misses que celebrareu.

Convé també que pel diumenge, dia 18, es faci commemoració de la festa a totes les parròquies. El Sr. Nunci concelebrarà, aquest diumenge dia 18, l'Eucaristia a les 12 a Sta. Maria, de Maó. D'acord amb les normes litúrgiques, vos recoman que celebriu les misses d'aquest dia 18, de la solemnitat de sant Antoni, en comptes de la del diumenge II de durant l'any, per així fer més participants els vostres feels de la commemoració que esteim celebrant.

Esperant que siguin ben profitoses per a la nostra diòcesi de Menorca aquestes i les altres activitats que anirem fent durant aquest Setè

Centenari, des d'ara agraesc a tots la vostra col.laboració i assistència, demanant a sant Antoni que intercedesqui per la nostra illa, posada davall la seva protecció.

Amb la meva cordial benedicció.

Antoni, bisbe

2.- "Setè Centenari". Invitació als feels.

Dissabte vinent, dia 17 de gener, festivitats de Sant Antoni, abat, celebrarem la jornada principal de la commemoració del Setè Centenari de la conquesta de Menorca, i, per tant, de la restauració del cristianisme a la nostra Illa. La concelebració eucarística que, com cada any, farem a la Catedral-Basílica, a les 11 del matí, seguida de la Processó dels "Tres Tocs", marcarà l'acte culminant d'aquesta commemoració.

Ens hi veurem acompanyats i presidits pel Sr. Nunci de S.S. el papa Joan Pau II, Mons. Mario Tagliaferri, i pels bisbes de les illes germanes de Mallorca i Eivissa i pel qui havia estat bisbe de Menorca, avui de Solsona.

Aquestes meves paraules d'avui, estimats feels de Menorca, són paraules d'invitació. Invitació a tots d'assistència a la Catedral-Basílica per concelebrar juntament aquesta Eucaristia, que sigui vertaderament acció de gràcies a Déu Pare per Jesucrist en l'Esperit Sant, pels beneficis rebuts per la nostra Església en la llargada d'aquests segles de cristianisme a la nostra Illa. I que sigui també una petició intensa perquè sapiquem continuar i fer viva en nosaltres i cap al futur aquesta secular tradició que som, il.lusionats per dur al nostre món la Bona Nova de Jesús qui ens dóna esperança i força per la tasca a realitzar.

Invitació també a la participació en els altres actes que anirem fent durant aquest any del Setè Centenari. Moguts per la línia pastoral que ens marca la Reflexió-revisió dels anys 80, volem fer de la nostra Església de Menorca una comunitat evangelitzadora i, al mateix temps, evangelitzada. La commemoració del Setè Centenari és una ajuda i un moment a aprofitar per entusiasmar-nos en el seguiment que hem de fer en els plans que tenim programats.

Que Sant Antoni, abat, patró de la nostra Diòcesi de Menorca, intercedesqui a favor de la nostra Illa i ens obtengui fruits abundants de la gràcia de Déu.

Vos acompanya també la meva benedicció.

El Full Dominical del mateix dia de sant Antoni, abat, publicava aquests articles que copiam a continuació.

3.- "La festa". Escrit del Sr. Bisbe.

Avui la nostra Església exulta! Se li han remogut les entranyes en celebrar el Setè Centenari de la restauració del cristianisme a la nostra illa! La nostra Santa Església Catedral Basílica ha brillantat i revifat les seves velles pedres seculars, recordant temps passats, testimonis d'una tradició i d'una fe.

Avui la nostra Església fa festa! Per açò cantam i alabam aquesta efemèride que ens recorda el retorn a les nostres llars de la Paraula i de la Saba divina!

Deixau-me, idò, proclamar el goig i l'alegria de tots els feels cristians de Menorca que avui feim honor als nostres avantpassats. Deixau-me'l concretar especialment en els bisbes, caps de la nostra Església, qui, al llarg dels segles, l'han conduïda i pasturada. En ells, hi ha representada tota la tradició cristiana que nosaltres ara volem fer viva i fecunda de cada vegada més.

Ho faig amb aquests versos que fa estona els vaig dedicar i que vull que quedin com a fita perenne del nostre amor i del nostre record:

Als bisbes de Menorca, antecessors meus.

Penjats dintre la sala del Trono de cal Bisbe,
record d'un temps pretèrit que honora el temps present,
hi tenc, per a memòria, els quadres de la llarga
nissaga gloriosa dels bisbes menorquins.

Primer servent de l'illa, bolcat per la foscúria,
Sever capitaneja de segles nostra nau,
figura manuscrita per èpics cants de lluites
que el fan per a Menorca bon Pare de la fe.

Però si un jorn arriba que per malastrugança
es perd durant molts segles la fila dels Pastors,
també n'arriba un altre que veu el Bisbe Vila
refer ben fort la corda del geni episcopal.

I va seguint sens treva per l'illa de Menorca
l'esclat de la Paraula que un jorn va dir Jesús,
ben duita per la guia de qui l'amor comanda:
Pastors vigilantíssims, apòstols menorquins.

Menorca vos honora! Menorca té memòria
i guarda en el silenci del seu aïllament
tresors que hi escondíreu semblant llavor divina
que fruita ben ufana, fecunda i exultant.

Pastors i apòstols nostres! El cant que em surt dels llavis
vol ser record perenne de santa gratitud;
vol ser, malgrat defectes, defalliments i penes,
ressò de la fermesa d'un poble cristià.

Antoni, bisbe

4.- “De les arrels, al fruit”.

Set-cents anys enrera, Alfons III va conquerir a cop d'espasa l'illa de Menorca. La seva conquesta va significar també la restauració del cristianisme i de llavors ençà es desenvolupa, amb passes envant i passes enrera, la història de la nostra església diocesana i de tots els homes i dones que al llarg de set-cents anys han compartit i viscut la fe en Jesucrist. Es una tradició important sobre les nostres arrels i vida comunitària passada, que avui és necessari recuperar, ja que estem massa avesats a viure només el present i del present.

Prou vegades, membres de la nostra església diocesana han dit que aquesta commemoració que avui, dissabte, festivitat de Sant Antoni, troba la seva diada, no ha de ser només un recordatori històric que porti a una celebració festiva entre folklòrica i tradicional. “Som una tradició viva” és el lema d'aquesta commemoració i l'accent està posat en la intenció de fer viva aquesta tradició de la nostra església diocesana. Es la forma que les arrels facin créixer l'arbre i que aquest doni el seu fruit.

La línia de “revisió dels anys 80”, el congrés d'evangelització, els debats en el si del Consell del Presbiteri i a cada un dels arxiprestats, etc

són expressions vàlides que donen sentit a aquesta conmemoració i que no comencen ni es clouen només amb un any centenari. Aquesta voluntat de revisar i ser crítics respecte de la nostra història, però sobretot respecte de la nostra església diocesana d'avui i de plantejar objectius de futur en els que anar treballant són finalitats que necessiten de la participació, suport i compromís dels creients de la nostra comunitat.

Aquesta revisió interna no pot romandre separada de la necessitat de què l'església estigui present en la societat, essent-ne servidora. Hem de revisar també aquest compromís de l'església diocesana amb la comunitat menorquina, en el marc d'un projecte que pretén evangelitzar i ser evangelitzats. I si com església s'ha de potenciar aquest compromís, com a creients també s'ha de fomentar, vivint la fe en tots els àmbits de la nostra vida quotidiana.

Així, idò, cal estar oberts a revisar i criticar les nostres actituds i pretenir assolir objectius necessaris. El FD, com una modesta aportació, maldarà per ser una plataforma que fomenti aquesta reflexió i crítica i roman obert a qualsevol aportació que ompli de sentit la conmemoració d'aquest VIIè Centenari i que faci viva la nostra tradició.

F.D.

5.- “Menorca, a la conquesta del seu futur”.

Un any enrera, si fa no fa, en constituir-se el Comité Insular per a coordinar i organitzar la celebració del VIIè Centenari, va plantejar-se un primer punt consistent en determinar el nom que, des de les institucions que convocaven a la celebració, se li havia de posar. I van sortir-ne diversos, tals com “VIIè. Centenari de la Incorporació de Menorca a la Civilització Occidental”, o bé “VIIè. Centenari de la Integració Europea de Menorca”, entre d'altres. En el fons, es tractava de trobar, sense dir-ho, alguna fórmula que ens fes recordar el contingut més que no el fet que anàvem a commemorar. A la fi, però, va imposar-se el realisme i, sense eufemismes, la denominació va correspondre a la realitat que tots anomenàvem: **“VIIè CENTENARI DE LA CONQUESTA DE MENORCA 1287-1987”**.

He fet memòria d'aquests detalls, més bé insignificants, per a fer-vos conèixer una mica la meva actitud en haver de dir alguna cosa des

de la doble però inseparable condició de creient i de càrrec institucional. Sempre ens costa de donar a cada cosa el seu nom i, així recercàvem per a no posar la paraula "conquesta" per les seves connotacions d'ocupació i fet d'armes. Com que no podíem modificar el fet històric, tractàvem de donar-li un altre caire variant-ne el nom. Però el fet real hi era, hi és, i el que importa és d'assumir el passat i mai d'amagar-lo, el que cal és d'aprofitar-lo com a punt de reflexió i de represa cap al futur.

Paral·lelament, la nostra Església de Menorca ha endegat la seva pròpia campanya tot remarcant-ne el seu sentit sota la frase: "**SOM UNA TRADICIÓ VIVA**", que certament resulta atractiva i estimulante.

La paraula **conquesta**, a més dels seus significats, diguem-ne **durs** de to militarista i d'ocupació, en pot tenir, n'ha de tenir de cara al futur, uns altres més humans i que ens poden ajudar a trobar-li un nou sentit. La conquesta de Menorca de l'any 1287 va ser un fet d'armes.. Els repobladors de la nostra Illa de llavors ençà, i fins al nostre temps, han conjugat els variats sentits del verb "conquistar" o "conquerir": fent-se seva l'Illa, guanyant-la al temps, enamorant-se d'ella, convertint-la en la que avui és. Som hereus directes d'un seguit de generacions que, tot partint del nucli inicial de 1287 o de les incorporacions hagudes en el transcurs dels set-cents anys darrers, han fet de Menorca la realitat palpable actual, amb tot el que ens satisfà però també amb allò que no ens agrada tant. I si bé és cert que del passat només els anys més recents són de la nostra responsabilitat —vull dir dels actuals menorquins— no podem dir el mateix del futur, que ens pertany totalment. I aquest sentit de totalitat voldria que s'entengués tant en quan a tot el temps que disposam per a fer país, com a la responsabilitat de tots els menorquins per a articular la vida de la nostra Illa.

Hem de ser capaços de reconèixer allò que no hem acabat de fer tal com era convenient al nostre poble: hem de reflexionar sobre les actuacions individuals i col·lectives que han estat poc o gens generadores de solidaritat entre els diversos nuclis de població, hem de passar-nos la mà pel pit i acceptar que, massa vegades, el nostre interès particular privat, ha estat per damunt dels interessos de la col·lectivitat humana o de la comunitat cristiana a la que esteim integrats.

Si ens sentim fortament lligats a la gent del nostre entorn, per la història, per la llengua, per la feina, pels estudis, pel veïnatge, i també per la fe, qualsevol d'aquestes circumstàncies ens ha d'estimular a viure més intensament la nostra condició de ciutadans i de creients.

Seria bo que, temps a venir, es digués dels menorquins de 1987 de finals del Segle XX que no van fer la conquesta de la seva Illa, que s'ha-

via fet ja set-cents anys enrera, però que van tenir el coratge i l'encert d'una feta prou trascendent: la conquesta del futur, d'un futur més solidari, més humà, més evangèlic.

Ciutadella, 13 gener 1987

Antoni Orell Calafat

6.- “Una “tradició viva”: la festa de sant Antoni”.

Avui, dia de Sant Antoni de l'any de gràcia de 1987, celebrem exactament el 700 aniversari del fet més trascendental de la història de Menorca: la conquesta cristiana, l'expulsió dels sarraïns i la repoblació de la nostra illa. Amb el fet que avui commemoram Menorca es renovà totalment, començà de bell nou la seva història i els seus pobladors començaren a ser menorquins en el sentit que de llavors ençà donam a aquesta paraula. Es aquesta, per tant, la festa més menorquina, perquè a partir d'aquest dia som qui som.

Diu el llibre de l'Eclesiàstic: “Fem l'elogi dels homes il·lustres, dels nostres pares que s'han anat succeint” (44,1) però hem de fer que aquesta recordança no sigui estèril. De què serviria fer-ne memòria si el seu record no fos per a nosaltres exemple i norma de vida?. Imitem, primerament i sobretot, la profunda fe cristiana dels nostres pares. Ella va ser el motiu, no l'únic certament, però sí principalíssim de la conquesta de la nostra illa. La gesta d'Alfons III no se podria entendre si no l'emmarcàssim en el context de la reconquesta plurisecular de les terres peninsulars. Es el complement de l'obra del Rei Jaume I, el Conqueridor, inspirada tota en el seu profund esperit cristià. Ell conquistà Mallorca i València perquè no podia comportar que allà “l'honor de Jesucrist hi fos menyspreada”.

Pere el Gran, en el seu llit de mort, mana al seu fill Alfons la conquesta de Menorca “en manera que d'aquí avant lo nom de Jesucrist hi sia lloat e beneit” (Carbonell). I el mateix Alfons III, el dia d'avui fa 700 anys, arengava les tropes a la batalla dient als seus barons i cavallers / “Ho fem per ço que lo nom de Jesucrist hi sia lloat i beneit” i ells li contestaven: “Nos som prests e aparellats de morir per nom de Déu e per la vostra alta corona” (Carbonell).

Invocaven Sant Jordi, patró de la Corona d'Aragó i Sant Antoni, ja

que era el seu dia: "Sant Jordi, Sant Antoni, ajudats e siats ab nós! vallets e guardat-nos en aquest dia!".

Després de la victòria, s'inicià la tasca de reconstrucció, de creació d'una societat nova: el dia 2 de febrer, festa de la candelera, s'obre solemnement al culte a l'església de Santa Maria de Ciutadella —la nostra Església catedral també complirà 700 anys—, s'estableixen les ordres religioses: moltes germanes pobres de Santa Clara han estat presència orant a la nostra societat des de llavors, s'organitza l'església a través dels Pariatges de 1301 i 1315. Aquesta fe, transplantada a Menorca per aquella bona gent catalana és el més gran tresor que ens han llegat els nostres pares i que nosaltres hem de conservar intacta i hem de transmetre íntegra als nostres descendents. Així serem una TRADICIÓ VIVA enmig de la nostra societat.

Florenci Sastre Portella

7.- "Reflexions sobre un fet històric: "Coloms".

Dia 11 de gener, diumenge passat, vaig tenir la sort de veure partir, a les onze del matí des de el Port de Salou, tot un estol de coloms, missatgers de pau (com havia dit el batle de Ciutadella) camí de Menorca, tal com van fer un 22 de novembre de 1.286, les naus d'Alfons el Franc per a conquerir la nostra illa. Feia molt de fred i la travessia no els hi seria gens fàcil.

Seguint les evolucions en el cel dels coloms que intentaven orientar-se, pensava en què no seria per ells gens fàcil arribar a bon port. Hi mancaven set dies per a aquesta celebració de la Festa de Sant Antoni. Pensava que no voldria que de la nostra Festa quedàs només un record, però estèril. Com podria esser-ho fins i tot aquella amollada de coloms que un grupet de ciutadellencs vam anar a despedir.

La commemoració del Setè Centenari no pot quedar reduït en el record d'un fet d'armes del què es poden fer moltes lectures. Per a mi el més important és la perspectiva històrica que descobresc al llarg període dels set-cents anys posteriors a aquells fets. Uns nous pobladors van anar poc a poc arrelant a la nostra terra i assumint tota la seva història.

Al llarg de set-cents anys la fidelitat a una fe cristiana, la fidelitat a una cultura i una llengua ens ha anat donant una identitat pròpia, que molts dels nostres avantpassats van defensar amb la seva sang i el seu coratge.

Per a mi l'Església de Menorca té un deure, que moltes vegades oblidam, i és l'estudi profund del fet religiós a Menorca, ja que és una herència rebuda dels nostres avantpassats. Fins i tot pens que és una tasca que no poden deixar de banda els estudiosos de les nostres arrels encara que els hi manqui el do de la fe. Pens que dins l'Institut Menorquí d'Estudis no hi hauria de mancar una secció de Cultura Religiosa.

Aquests dies he estat a Poblet. Es meravellós veure com tot un poble, el poble català, ha col.laborat per a recuperar aquell signe cabdal de la seva identitat. El poble de Menorca necessita aquest estudi del fet religiós a Menorca perquè en ell es troben bona part de les nostres arrels i en aquest punt ens hem descuidat una mica.

A les tres de la tarda del dia onze els dos primers coloms van arribar a Menorca, establint un record de quatre hores de vol. Després altres. Molts quedaren pel camí. El vent i el fred van fer estralls.

Pens que no pot quedar, com deia al principi, només el record de la nostra festa, ha de donar uns fruits. Els cristians tenim el deure amb els nostres avantpassats: recuperar tot el pes que ha tingut a la nostra història el fet religiós.

Aquest era el meu pensament i també la meva pregària mentre seguia amb la mirada el vol d'uns coloms, que un matí de molt de fred, missatgers de pau, volaven cap a Menorca.

Pere Melis Pons

II.- CELEBRACIONS DE LA FESTA, AMB LA PRESÈNCIA DEL SR. NUNCI.

Al Santuari de El Toro.

Invitat pel nostre Sr. Bisbe, el Nunci Apostòlic de Joan Pau II, a Espanya, Mons. Mario Tagliaferri, es va fer present a les celebracions commemoratives del Setè Centenari. També hi eren els bisbes de Mallorca, Mons. Teodor Ubeda, i d'Eivissa, Mons Josep Gea, i l'arquebisbe emèrit de Tarragona, Mons. Josep Pont. A causa de la neu i del mal temps, no va poder assistir-hi el bisbe de Solsona Mons. Miquel Moncadas.

El divendres, dia 16, el Sr. Nunci arribava a l'aeroport de Menorca, acompanyat pel seu Secretari i pels bisbes de Mallorca i Eivissa. Van a anar a rebre'ls el nostre bisbe, el Vicari General i el Sr. Cots.

A les 4,30 del capvespre, el Sr. Nunci arribava al Santuari de El Toro on es va trobar amb sacerdots i religiosos/ses de la diòcesi.

A l'església es va celebrar un moment de pregària, en començar la qual el nostre bisbe va dirigir aquestes paraules:

8.- Benvinguda al Sr. Nunci i als altres bisbes.

Sr. Nuncio:

Nos encontramos en este Santuario que cobija y guarda con gran amor la Imagen de Nuestra Señora, la Mare de Déu de El Toro, patrona de nuestra diócesis. Al darle la bienvenida a nuestra isla de Menorca, y al agradecerle su deferencia por honrarnos con su visita, he querido que el primer encuentro lo realizáramos cabe esta preciosa Imagen de María, la cual desde lo alto de este Monte vela e intercede por todos los menorquines.

Han subido también hoy aquí, como hacen tantas veces durante el año con ocasión de las jornadas y actos que tienen lugar en la Casa de Espiritualidad, sacerdotes, religiosos y religiosas, con el fin de orar juntos unos momentos y escuchar las palabras que Vd. quiera dirigirnos.

Mi agradecimiento se extiende también hacia mis Hermanos en el episcopado, por su presencia en estas celebraciones con motivo del Séptimo Centenario de la restauración del cristianismo en nuestra isla. Su presencia es signo de la unión en el amor y en el apostolado que realizamos, tanto entre las diócesis hermanas de Mallorca y Eivissa, como entre las de la Conferencia episcopal tarraconense.

Que el Señor, por medio de su Madre, María, quiera bendecir nuestros desvelos en este afán que nos impulsa a la dilatación del Reino de Dios.

I a vosaltres, estimats germans, sacerdots, religiosos i religioses la meva acció de gràcies també per la vostra assistència i per tot l'esforç i treball que posau en bé dels nostres feels cristians i de tota la nostra gent de Menorca.

Després, el Sr. Nunci va dirigir unes paraules als assistents que copiam a continuació:

9.- Paraules del Sr. Nunci als sacerdots i religiosos/ses.

Mis queridos hermanos:

Saludo con gratitud y afecto al Sr. Obispo, Mons. Antoni Deig i Clotet. Su amable invitación a participar en la conmemoración del VII° centenario de la re-inauguración del cristianismo en la Isla, me permite tener este encuentro fraternal con los sacerdotes, religiosos y religiosas.

Como Representante del Santo Padre os agradezco la entrega ejemplar que realizáis en el cumplimiento del ministerio que tenéis confiado, en comunión inmediata con el Obispo Diocesano, bajo la guía del Santo Padre como Pastor de la Iglesia Universal. Doy gracias al Señor porque ofrecéis un ejemplar testimonio de familia diocesana en torno a su Pastor.

Sé que estáis empeñados en una amplia tarea de "revisión pastoral" con motivo del Centenario que estáis celebrando: la llamada "revisión de los años 80". Según me habéis informado, "hasta el momento presente se ha ido realizando un trabajo de revisión de las diversas realidades pastorales diocesanas, siguiendo las directrices del Concilio Vaticano II y de los ulteriores documentos nacidos de la dinámica del mismo Concilio". Igualmente estudiáis la mejor aplicación del Congreso de Evangelización. Esperáis concluir estos trabajos con un posible "Sínodo Diocesano" que el Sr. Obispo podría convocar, si lo estima oportuno.

Encomiendo al Señor estos trabajos y os animo a "no desfallecer". Porque este programa de reflexión, estudio y oración redundará en bien espiritual y apostólico de vuestra familia diocesana. Las urgencias pastorales nos invitan a recordar que los sacerdotes y los religiosos hemos de ser los primeros en renovarnos en el fervor de nuestra vida interior y apostólica para estar "a punto" en la obra de la evangelización.

Como sabéis bien, el Sínodo extraordinario del 85 nos marca un programa que debe ser prioritario: "conocer el Concilio más amplia y profundamente, asimilarlo internamente, afirmarlo con amor, llevarlo a la vida (R.F. I, 5)". Esto nos afecta directamente como "pastores de almas" y "agentes de evangelización". Necesitamos reencontrarnos con el Concilio, hacerlo vida de nuestra vida, para poderlo transmitir y aplicar correctamente.

El mismo Sínodo nos dice: "Se sugiere que en las iglesias particulares se haga para los próximos años una planificación pastoral para un conocimiento y aceptación del Concilio, nuevos, más amplios y profun-

dos". Y en concreto: "difusión renovada de los mismos documentos" y "estudios" que los expliquen y acerquen a la capacidad de los fieles. Se trata de programar el ofrecimiento de la doctrina del Concilio del Concilio "de modo continuo y apto" "en la formación permanente de los sacerdotes", de los seminaristas, de los religiosos y religiosas, "así como en la de todos los fieles cristianos". "Sínodos diocesanos, como también otras reuniones eclesísticas pueden ser muy útiles para la aplicación del Concilio (R.F.I, 6)".

Los pueblos de España tienen una pista segura para la mejor aplicación del Concilio, y por lo tanto, para programar la evangelización: las dos visitas apostólicas del Papa. El os ha marcado los caminos de la verdadera renovación interior y de la evangelización. La doble visita del Papa supone una gracia especial de Dios que todos tenemos que aprovechar. El Magisterio del Papa ilumina todas las áreas de evangelización e indica con qué espíritu tenemos que hablar al hombre de hoy, proponiéndole en lenguaje actualizado la inmutable verdad de la Revelación para que cada uno llegue al conocimiento de Dios y se salve.

Reencontrarnos con el Concilio quiere decir actualizar vitalmente nuestra comunión con Dios-Padre por Jesucristo en el Espíritu Santo. Esta comunión se realiza en el misterio de la Iglesia: Cristo es nuestra Cabeza, nosotros somos miembros de su Cuerpo en comunión de vida sobrenatural. La Iglesia es santa. Nosotros, miembros de la Iglesia, estamos llamados y obligados a ser santos. O sea, a vivir el misterio de la comunión.

El Santo Padre, encontrándose con los obispos de vuestra provincia eclesiástica en la visita "ad Limina" les dijo a este propósito: "... el servicio humilde y perseverante a la comunión es sin duda alguna el más exigente y delicado, pero también el más precioso e indispensable, porque es servir a una dimensión esencial de la Iglesia y a la misión de la misma en el mundo (O.R. 933,7,2)".

Sigue diciendo el Papa: La comunión de la Iglesia tiene sus propias exigencias internas, la primera de las cuales es la estrecha unión con Dios. Los cristianos están en comunión unos con otros, porque primariamente están unidos al Padre mediante su Hijo Jesucristo en el Espíritu Santo (1 Jo.1,3.7). Renovar la vida interior de la Iglesia fomentando el espíritu de comunión entre los cristianos **es tarea apremiante** a la que habréis de dedicar vuestros mejores desvelos. Tengo el convencimiento de que todo lo que hagamos para realizar la misión de la Iglesia ha de tener como base y punto de partida el suscitar en el pueblo cristiano el encuentro con el Dios vivo y verdadero (ut supra)".

Las alocuciones del Papa en la visita "ad Limina" de vuestros Se-

ñores Obispos marcan el ritmo actual de la evangelización en vuestra Diócesis. Según el Santo Padre es "tarea apremiante" el suscitar el encuentro de los bautizados con el Dios vivo. O sea, que hemos de poner en marcha "la pastoral de la gracia". El bautizado está llamado a vivir en gracia santificante, única manera de vivir en comunión con Dios y con los hermanos. El Papa habla con frecuencia de la necesidad de la "Nueva evangelización" que tiene como objeto recuperar al cristiano en su ser sobrenatural recibido en el sacramento del Bautismo y ayudarlo a ser miembro activo de la Iglesia Cuerpo de Cristo y Pueblo de Dios.

De ahí, la importancia de la vida sacramental que causa, fortalece, purifica, alimenta... la vida de gracia que hemos recibido. La Palabra de Dios prepara el camino de los sacramentos e instruye en los principios fundamentales de la fe que hay que profesar y de la rectitud moral de las obras que hay que realizar. Nuestro servicio eclesial, sobre todo la vida sacramental sostiene y alienta a los fieles en comunión para conducirlos hacia la unión definitiva de la Iglesia Celeste.

Esta renovación "en profundidad" hará que el cristiano esté en condiciones de ser "sal" y "fermento" de nuestra sociedad, tan compleja y pluralista. El cristiano tendrá la fuerza del Espíritu para confesar públicamente su fe. Así lo declara el Papa: "Estad seguros de que en la medida que vuestros cristianos vivan más abiertos a la presencia y a la gracia de Dios en lo profundo de su corazón, serán más capaces de ofrecer a sus hermanos el testimonio de una vida renovada, encontrarán la palabra oportuna y acertada para llevarles al reconocimiento de Dios y de Jesucristo, tendrán la libertad y la fuerza de espíritu necesarias para transformar las relaciones sociales y la sociedad misma según los designios de Dios, que quiere que todos los hombres vivamos como hermanos en paz y justicia, mientras esperamos la venida gloriosa y glorificadora de Nuestro Señor Jesucristo (ut supra)".

Esta es la trayectoria que también nos ha marcado el Sínodo extraordinario: "Porque la Iglesia es un misterio en Cristo, debe ser considerada como signo e instrumento de santidad. Por ello, el Concilio enseñó la vocación de todos los fieles a la santidad (L.G. cap. V.). La vocación a la santidad es la invitación a la íntima conversión del corazón y a participar de la vida de Dios uno y trino, lo cual significa y supera el cumplimiento de todos los deseos del hombre (R.F. II,A,4)".

Queridos hermanos: vuestro Sr. Obispo como Pastor de la Iglesia diocesana va marcando las realizaciones concretas de la evangelización. Vivid en comunión con El para el bien espiritual y apostólico de vuestra

Diócesis. Mostrando a los demás, sobre todo a vuestros fieles, la fecundidad apostólica de la honda unidad y sintonía del único presbiterio.

Consagro vuestros deseos de santidad personal y vuestros proyectos de evangelización al Corazón Inmaculado de la Virgen María en este Santuario de especial significación espiritual. Sacerdotes, religiosos, religiosas, permaneced fieles al don de la vocación que habéis recibido, con sentido de responsabilidad, como miembros vivos del Cuerpo de Cristo, en torno a vuestro Obispo para la evangelización de esta querida parcela del Pueblo de Dios.

Acabada la pregària dels feels, es va cantar la Salve i el Sr. Nunci va pujar a besar la medalla de la Mare de Déu i va visitar l'església.

Tots els assistents es van traslladar a la Posada on va tenir lloc un refrigeri. El Consell del presbiteri es va reunir amb el Sr. Nunci, depar-tint amb ell sobre temes preocupants de la nostra Església. Les religio-ses que cuiden el Santuari van parlar uns moments amb el Sr. Nunci i, després, el Sr. Macián va poder fer-li aquesta entrevista que transcrivim.

10.- Entrevista amb el Sr. Nunci.

El nuncio apostólico en España, monseñor Mario Tagliaferri, que pese a todas las inclemencias climatológicas llegó ayer tarde a Menorca, después de haber dirigido unas palabras a los sacerdotes y religiosos y religiosas reunidas en Monte Toro, en donde la temperatura exterior se situaba sobre los 0 grados, saludó personalmente a todos y accedió amablemente a una breve entrevista en la que se pudo comprobar el notable dominio de la lengua española y la rapidez de su expresión.

— Señor Nuncio, ¿será éste el año de la Provincia Eclesiástica Balear?

— Aunque no se puede señalar ninguna fecha concreta, la Santa Sede estudia con gran interés la solicitud presentada y evaluada por la Conferencia Episcopal. La Santa Sede quiere profundizar todavía más en las razones alegadas, convergentes todas hacia un mayor servicio pastoral.

— Ahora que ya ha transcurrido un cierto tiempo desde su llegada a España ¿cómo ve a la iglesia española? ¿Nostálgica respecto del pasado? ¿Temerosa ante el presente?

— La veo deseosa de ser ella misma, buscando la forma coherente de prestar su servicio a la nueva sociedad española que ha experimenta-

do muchos cambios, respetuosos con la realidad política, independiente de las fórmulas concretas de los gobiernos. Merece destacarse su labor catequética y formativa, acción ésta que debe intensificarse para que pueda contar con un mayor número de seculares comprometidos que estén presentes en las realidades temporales.

—¿Está satisfecho de la aplicación de los Acuerdos Santa Sede-Estado Español?

— La Conferencia Episcopal es la encargada de la aplicación. Esta se halla más adelante en unos acuerdos que en otros. En algunos resulta muy lenta y dificultosa. Espero que se agilice aunque no podemos olvidar la influencia de ideologías lejanas de los valores cristianos que dificultan a veces la aplicación. Lo importante es que no se ha interrumpido el diálogo entre ambas partes.

— Desde su experiencia latinoamericana ¿le preocupa la situación de esta Iglesia?

— La Iglesia latinoamericana, igual que la española se halla enraizada en una sociedad que también está cambiando, evolucionando hacia regímenes democráticos. Es una Iglesia viva, sin miedo a las decisiones, sacrificada, y está dando un testimonio admirable de servicio a su pueblo. Tiene todavía falta de un laicado más numeroso que actúe en las realidades temporales.

—¿Por qué resulta tan polémica la figura del Papa?

— Es lógico, en cierto modo, que una personalidad tan profunda y rica como la de Juan Pablo II no sea siempre comprendida, ni tampoco la misión que se ha impuesto: la de reafirmar las verdades fundamentales sobre la verdadera dignidad del hombre, valorada naturalmente desde las consecuencias de la Encarnación de Cristo. La figura del Papa es actualmente la de mayor relieve universal. Por eso se le admira, se le escucha, y no sólo por su condición de Papa sino también por sus evidentes cualidades personales.

V. Macián

A Ciutadella. Visita a l'Ajuntament i assistència a l'acte commemoratiu.

A darrera hora del capvespre d'aquest divendres, dia 16, el Sr. Nunci i els altres bisbes es van traslladar a Ciutadella, on a les 7,30 van assistir a l'acte que es celebrava a l'Ajuntament, amb ocasió del Setè Centenari i de la festa de sant Antoni. El Sr. Nunci va dirigir unes paraules d'agraïment al Sr. Batle i als assistents i després, al final de l'acte, va obsequiar el Sr. Batle amb una medalla del Papa.

Concelebració eucarística i processó dels tres Tocs.

Va tenir lloc a la Catedral a les 11 del matí. Els sacerdots concelebrants i els seminaristes i escolans, amb creu alçada van anar a cercar a cal Bisbe, al Sr. Nunci i als altres Prelats per anar cap a la Catedral, per la porta principal per començar la Concelebració eucarística que era l'acte culminant de la nostra commemoració.

El Sr. Josep Lluís Bagur, ens ha fet aquesta redacció, publicada al diari MENORCA, de la celebració d'aquest acte i de la processó dels tres Tocs que va tenir lloc a continuació pels carrers del seu trajecte fins a arribar a la plaça on es donen aquests tres Tocs. Diu així la crònica:

EL NUNCI APOSTÒLIC DESITJA QUE LA COMMEMORACIÓ DEL VIIÈ CENTENARI SERVEIXI PER A UNA AUTÈNTICA RENOVACIÓ CRISTIANA DE LA DIÒCESI

L'església de la Catedral es va omplir de bat a bat, dissabte, diada de Sant Antoni. A més de les autoritats públiques i els bisbes i sacerdots, un nombre molt important de feels, procedents de tots els pobles de Menorca, van tenir una participació activa en la celebració de l'Eucaristia. El nunci apostòlic, monsenyor Mario Tagliaferri, que va presidir la celebració juntament amb els bisbes de Menorca, Mallorca i Eivissa i l'ex-arquebisbe de Tarragona, monsenyor Josep Pont i Gol, va oferir una intensa homilia, en la que va expressar el seu desig que la commemoració del VIIè Centenari de la restauració del cristianisme a Menorca serveixi per a una autèntica renovació cristiana de la diòcesi, fent referència implícita a las diferents iniciatives de reflexió i anàlisi de la situació diocesana que l'Església de Menorca té en marxa.

Un nombre molt important d'autoritats va fer acte de presència a la celebració, ocupant els primers bancs de l'església. El bisbe de Menorca, monsenyor Antoni Deig, va presentar la celebració, parant esment en la importància del fet que es commemora i en la necessitat de "fer viva i fecunda aquesta tradició per a projectar-la amb força cap al futur"

Tota la celebració va comptar amb una notable participació de les comunitats cristianes de Menorca, que van fer una aportació important perquè l'Eucaristia fos més viscuda pels creients. Els representants de les parròquies i col·lectius cristians de Menorca van llegir les lectures, van presentar les seves pregàries, molt arrelades a la realitat de cada un dels pobles, i van fer les ofrenes simbòliques, que també van expres-

sar el sentit cristià que es dona a la festa de Sant Antoni i a la commemoració d'aquest VIIè Centenari.

El nunci, monsenyor Mario Tagliaferri, va celebrar en menorquí, tot i que una part de l'homilia la va dirigir als cristians en castellà. Abans d'iniciar l'homilia va llegir la carta que el Papa Joan Pau II ha dirigit al bisbe de Menorca i a tots els cristians de l'illa. En aquesta carta, que també publiquem íntegrament en l'edició d'avui, el Papa motiva als creients de l'illa que més que celebrar una gesta històrica es vulgui celebrar una experiència de fe.

El nunci apostòlic, durant la seva homilia, va valorar positivament el significat del lema "Som una tradició viva", que presideix la commemoració que fa l'església diocesana d'aquest VIIè Centenari. Monsenyor Tagliaferri va expressar el seu desig que la commemoració "serveixi per a una autèntica renovació cristiana de la diòcesi de Menorca". Després va afegir que hauríem de ser imitadors de Sant Antoni, que "estimava la veritat, practicava la justícia i caminava sempre en la presència de Déu". També va fer referència a l'antiga tradició del cristianisme, citant al bisbe Sever, per arribar a remarcar la importància de l'evangelització, "que és la gran tasca del nostre temps", citant paraules de Joan Pau II. La segona part de l'homilia del nunci va consistir en fer present alguns dels principals continguts dels missatges del Papa en la seva visita a Espanya i amb l'homilia a la celebració del Camp Nou, i el que va donar als bisbes en la visita ad limina que li van retre recentment.

Les pregàries i les ofrenes van ser moments especialment participatius de la celebració. En les pregàries, un representant dels cristians de cada poble va fer lectura d'elles, sempre descobrint la realitat de cada una de les poblacions de l'illa. Es va pregar pels que pateixen, pel desenvolupament polític, econòmic i social de l'illa, pel respecte a la natura i a la terra, per la família "escola de bona convivència i bressol de la fe cristiana", pels joves, pels que treballen a la terra i els pescadors, per l'església, pels malalts, pel tercer món, i per la commemoració del VIIè Centenari. Les ofrenes també van significar el sentit que es dona a la festa de Sant Antoni i les actituds cristianes que es valoren.

Aquesta celebració de l'Eucaristia haurà estat un dels moments centrals de la festa de Sant Antoni, principalment per la destacada i positiva participació dels creients de Menorca, que aquest any podran participar en diverses iniciatives de revisió de l'activitat i situació de l'Església de Menorca que hi ha en marxa.

Josep Bagur

Els textos i escrits de la Concelebració els escrivim a continuació.

11.- Salutació del nostre Bisbe, al començament de l'Eucaristia.

Germans,

Començam aquesta Eucaristia que és l'acte culminant de la nostra celebració del Setè Centenari de la restauració del cristianisme a Menorca, promoguda per la conquesta que en va fer el Rei Alfons III, d'Aragó i Catalunya.

Si cada any, seguint la tradició, celebrem aquesta festa en el dia de sant Antoni, abat, patró de la nostra diòcesi, enguany ho feim, si hi cap, amb més fervor i devoció per festejar una data ja set vegades centenària.

La tradició secular que els nostres avantpassats han anat construint passa a passa, avui nosaltres, hereus d'aquesta tradició, hem de continuar-la per fer-la viva i fecunda, com una altra anella d'unió que es projecta cap al futur.

Ens hi acompanyen, molt amables i deferents amb nosaltres el Sr. Nunci Apostòlic, Mons. Mario Tagliaferri, els bisbes de les illes germanes de Mallorca i Eivissa, Mons. Teodor Übeda i Josep Gea, i l'arquebisbe emèrit de Tarragona, Mons. Josep Pons i Gol. També autoritats civils de l'illa que, juntament amb d'altres, rememoren les d'aquells temps d'ara fa set cents anys.

Una paraula, idò, d'agraïment a tots ells i també a vosaltres, estimats germans de Menorca per l'assistència a l'Eucaristia que volem celebrar amb un agraïment sentit i sincer a Déu el nostre Pare.

12.- CARTA AUTÒGRAFA DEL PAPA JOAN PAU II AL BISBE DE MENORCA.

“Venerable Hermano en el Episcopado, amadísimos hijos e hijas de Menorca:

El VII Centenario de la Conquista de Menorca, que se conmemora en la fiesta de San Antonio Abad, me brinda la ocasión para enviar mi cordial saludo al Obispo, clero, Comunidades religiosas y pueblo fiel de esa diócesis.

El don de la fe, que los habitantes de esa Isla recibieron desde tiempos antiguos —como lo atestigua ya en el siglo V el Obispo Severo en su carta dirigida a toda la cristiandad— es un motivo de particular gozo y de acción de gracias al Señor.

Más que una gesta histórica, la Iglesia de Menorca quiere celebrar hoy una experiencia de fe que, vivida a través de las diversas generaciones como antorcha que pasa de mano en mano, ha llegado hasta nuestros días con copiosos frutos. Al mismo tiempo, esta celebración es una llamada ineludible a esa comunidad diocesana para que siga siendo sal de la tierra y luz del mundo (cf. Mt 5,13-14).

Sé que entre vosotros hay abundantes energías espirituales que pueden constituir una fuente de bien para el próximo futuro. Este es el momento para reunir dichas energías, orientarlas y lanzarlas a la acción dentro de la vida eclesial y de la misma sociedad.

Es necesario pues aunar esfuerzos para que los fieles adquieran una personalidad robusta y serena, madurada en la conquista de una libertad cristiana auténtica. Esto exige una formación religiosa profunda que ayude, ante todo, a entablar una relación personal con Dios Padre. Sólo desde esta experiencia interior se puede comprender el valor sublime de la persona humana. Pero para alcanzar este objetivo es menester que toda la comunidad diocesana se comprometa a un esfuerzo de catequesis global y sistemática, organizada a todos los niveles, de forma que llegue a cada persona para ayudarle así a alcanzar la plena madurez en Cristo.

Por eso la Iglesia está llamada a actuar siempre con todos sus medios —especialmente la evangelización, la oración y el diálogo— para poder reconstruir las rupturas y divisiones de los hombres. Sólo desde el

testimonio palpable de la unidad la Iglesia seguirá siendo “sacramento universal de salvación” al ser precisamente “signo e instrumento de la unión íntima con Dios y de la unidad de todo el género humano” (Lumen gentium 1).

Los fieles cristianos de esa Isla, cuyos antepasados convivieron con una floreciente comunidad judía y posteriormente contaron con una larga presencia musulmana, están llamados hoy —a la luz del Concilio Vaticano II y de la reciente Jornada de Oración por la Paz en Asís— a ser fermento de diálogo y de paz: “Esta paz es la que engendra los hijos de Dios, alimenta el amor y origina la unidad” († León Magno, PL-54, 215).

Antes de terminar mi mensaje quiero encomendaros de modo especial a la Virgen María, a la que veneráis bajo la advocación de Nuestra Señora de Monte Toro, exhortándoos a mantener siempre viva vuestra devoción. A ella, que es Madre y modelo de la Iglesia fiel, pido que os ayude a ser testigos de la fidelidad al Mensaje de Cristo, que debe traducirse también en un testimonio de diálogo y amor a los demás. ¡Qué el Espíritu Santo os anime e ilumine en esa nueva etapa de renovación cristiana que estáis para emprender!

Con estos deseos, y en prueba de sincero afecto, imparto al Obispo diocesano, demás Obispos presentes, Clero y pueblo fiel de Menorca mi Bendición Apostólica.

Vaticano, 9 de enero de 1987.

Joannes Paulus PP II

13.- Carta del Sr. Nunci, enviant la del Papa.

Excmo. y Rvdmo. Señor
D. Antonio Deig Clotet
Obispo de MENORCA

Madrid, 15 de enero de 1987

Excelencia:

Me es muy grato, por encargo de la Secretaría de Estado, transmitir a V.E. el texto de la Carta del Santo Padre, dirigida a esa Diócesis de Menorca, con motivo del VII Centenario de la Conquista de la Isla.

Aunque estaré presente en los actos conmemorativos de tan importante acontecimiento, me uno de corazón a los sentimientos expresados por Su Santidad hacia V.E. y los fieles de su Diócesis.

Aprovecho esta oportunidad para saludar a V.E. con todo afecto en el Señor.

Mario Tagliaferri
Nuncio Apostólico

14.- Homilia del Sr. Nunci, a la Catedral.

Estimats germans,

La meva salutació a tots vosaltres, avui que estic present a la vostra Catedral per celebrar aquesta solemne i tradicional festa de Sant Antoni, abat, que recorda la gesta per la qual es va poder restaurar el cristianisme a la vostra polida Illa de Menorca.

Precisament, he vingut a visitar-vos, invitat amablement pel vostre Senyor Bisbe, per commemorar el Setè Centenari d'aquest esdeveniment que voleu que sigui ocasió per recordar, per fer present i per perpetuar en el futur els fruits ja aconseguits i els que esperam encara, i que heu emmarcat molt bé en el lema que heu escollit per aquest Centenari: "SOM UNA TRADICIÓ VIVA".

Des de segles que la Bona Nova de Jesús s'ha predicat en aquesta illa. Ja, a bon principi, el vostre Bisbe Sever evangelitzava aquestes terres. Després de la dominació àrab, definitivament es va poder continuar amb tota llibertat la seva obra evangelitzadora, fins als nostres dies. La vida cristiana que comporta aquesta Tradició ha de seguir endavant, sempre tenint presents les orientacions del Magisteri de l'Església que és qui, per encàrrec del Senyor Jesús, ha d'anar guiant-vos en el seu seguiment.

Aquestes paraules que pronuncii en la vostra llengua volen apropar-me a vosaltres i fer-me estar a l'unissò amb tota Menorca en aquesta solemne diada. Però, vos deman que ara em permeteu de continuar en llengua castellana, pel fet que la domin més i em serà també més fàcil d'expressar-vos els meus sentiments, i amb les meves paraules, portadores del comentari de les lectures d'avui, podré penetrar millor en els vostres cors, per sembrar-hi la llavor de la Paraula divina.

Mis queridos hermanos:

Saludo fraternalmente al Sr. Obispo, Mons Antoni Deig i Clotet y le agradezco su amabilidad al invitarme a presidir la Celebración de la Sta. Misa con motivo del VII° Centenario de la re-instauración del cristianismo en Menorca.

Como Representante del Santo Padre os saludo y bendigo a todos: sacerdotes, religiosos, seculares... Me uno a vuestra acción de gracias al Señor con el deseo de que esta celebración sirva para una auténtica renovación cristiana de la Diócesis de Menorca. Invocamos la intercesión de San Antonio Abad Patrono principal de esta Diócesis.

La historia de vuestro catolicismo hunde sus raíces en los primeros siglos del cristianismo. Así lo confirma la "Carta-encíclica", del Obispo Severo el año 418, que supone la existencia de una comunidad cristiana llena de vitalidad con sabor apostólico. Dicha vitalidad ha quedado plasmada en varias basílicas paleo cristianas cuyos restos habéis descubierto en diversos lugares de vuestra geografía.

Posteriormente, la vida religiosa de la Isla sufriría una gran prueba (martirial) durante cinco siglos. En los primeros días del año 1287, el Rey catalán Alfonso III conquistaba estas tierras y con ello comenzaba su restablecimiento político, cultural y religioso. Nos corresponde, en esta celebración, dar gracias al Señor por la reinstauración del cristianismo y mirar hacia adelante renovando las exigencias de la fe que hemos heredado con precio tan alto.

Vuestro Sr. Obispo desea que esta conmemoración del VII° Centenario sirva de "ocasión propicia para una tarea de revisión pastoral de toda la Diócesis" a la luz, especialmente, del Concilio Vaticano II. A este propósito, deseo recordar unas palabras del Papa en la visita "ad Limina" de vuestro Sr. Obispo: "La evangelización es, en efecto, la gran tarea de nuestro tiempo... el anuncio del mensaje cristiano... significa también activar y vitalizar un pasado denso y pujante, convirtiéndolo en levadura y acicate para el hombre de hoy; comporta poner al día vuestra gran tradición cristiana... Ahora bien, la explotación de vuestras propias reservas al servicio de la fe de vuestro pueblo en el momento presente es tarea que requiere un esfuerzo misionero unido y solidario". Se trata de "poner todos los recursos posibles al servicio de lo sustantivo: el vigor y la autenticidad de la fe en Dios y en Jesucristo Nuestro Señor, único Salvador de los hombres y del mundo (O.R. 933, 7,4)".

Queridos hermanos: damos gracias a Dios por el vigor de la fe cristiana que habéis recibido de vuestros antepasados. Ellos supieron conservarla y defenderla a pesar de las vicisitudes de la historia humana. Ellos os la ofrecieron en un nuevo renacer con sabor de reconquista. Vosotros habéis sabido conservar este tesoro. La celebración centenaria de la re-instauración cristiana os impulsa a un nuevo florecimiento del don de la fe que habéis recibido.

Os invito a revivir el Mensaje del Papa a los pueblos de España en su doble visita apostólica. Las directrices que contiene se ven actualizadas en las "Alocuciones" que ha dirigido a los Obispos españoles en fecha reciente con motivo de la visita "ad Limina" que acaban de realizar. Es la mejor manera de realizar el conocimiento y aplicación del Concilio Vaticano II. Deseo recordaros las líneas fundamentales de la homilía que el Santo Padre os dirigió desde el estadio del "Nou Camp" en Barcelona, en la cual marcó las directrices para "adoptar actitudes verdaderamente cristianas". "¿En qué ha de consistir nuestra entrega a Cristo?. De inmediato os digo que lo primero que el Papa y la Iglesia esperan de vosotros es que, frente a vuestra propia existencia, frente a la misma Iglesia, frente a la problemática humana actual, adoptéis actitudes verdaderamente cristianas. (BAC, 205, 1f)".

Somos personas humanas, creadas por Dios que nos ha infundido el alma inmortal y nos ha dotado de inteligencia, voluntad y amor. Esta es la clave de nuestra dignidad y la fuente de nuestros deberes y derechos. Pero la persona humana ha de abrirse al conocimiento y al amor de Cristo para alcanzar la cumbre de su verdadera dignidad. El hombre "ha de abrirse a la novedad que Cristo vino a traer al mundo, —nos recuerda el Papa— enseñando a cada hombre que es hijo de Dios (Mt. 6,

9-15), redimido con la sangre del mismo Cristo (Ef. 1,7), coheredero con El (Rom. 8,20-23; Ef. 2,6) (BAC, 206,2)".

Somos hijos de Dios!. Nuestras relaciones con Dios han de ser relaciones de amor filial como respuesta al amor del Padre: "Ved qué amor nos ha mostrado el Padre, que seamos llamados hijos de Dios y lo seamos" (1 Jo. 3,1). La prueba suprema del amor que Dios nos tiene se ha manifestado en N.S. Jesucristo: "El amor de Dios hacia nosotros se manifestó en que Dios envió al mundo a su Hijo unigénito para que nosotros vivamos con El. En eso está el amor, no en que nosotros hayamos amado a Dios, sino en que El nos amó y envió a su Hijo, como propiación por nuestros pecados (1 Jo. 4,9-11).

Somos depositarios del amor que Dios nos tiene, manifestado en Cristo Jesús. Por eso, nosotros podemos establecer con Dios unas relaciones de amor filial que se realizan en el cumplimiento filial de sus preceptos: "Pues éste es el amor de Dios, que guardemos sus preceptos. Sus preceptos no son pesados, porque todo el engendrado de Dios vence al mundo; y esta es la victoria que ha vencido al mundo, nuestra fe" (1 Jo. 5,3-5).

Podemos afirmar que el cristianismo es un "imperativo categórico" de amor. Necesitamos recuperar un renovado fervor para el cumplimiento de los Mandamientos de la Ley de Dios que se resumen en el amor a Dios sobre todas las cosas y al prójimo como a nosotros mismos. Amamos a Dios cuando santificamos las fiestas con la participación en la Sta. Misa, cuando rezamos y hacemos oración, cuando respetamos el valor de lo sagrado cuando construimos el quehacer diario iluminados por la fe, cuando encontramos su rostro en los demás, especialmente en los más necesitados.

Amamos al prójimo cuando vivimos como hijos de Dios, hermanos de un mismo Padre; cuando reflejamos y ofrecemos el amor de Dios en la juventud y el noviazgo, en el matrimonio y la familia, en la profesión y el trabajo...: "Conocemos que amamos a los hijos de Dios en que amamos a Dios y cumplimos sus mandamientos (1 Jo. 5,2)".

Dios ha querido darnos su amor por medio de Cristo, congregándonos en la Iglesia. Como nos recuerda el Papa: "La Iglesia, fundada por Cristo sobre Pedro y los apóstoles, misión continuada hoy en sus sucesores (L.G. 18), es sacramento universal de salvación, signo e instrumento de la gracia de Cristo en la que renacemos a la vida nueva (L.G. 1,2) (BAC. 207, 3)".

Jesucristo ha confiado a la mediación de la Iglesia su Redención. Nosotros recibimos la gracia de Dios en la Iglesia por los sacramentos, que dispone y fortalece por la predicación. La Iglesia nos transmite el

amor de Dios-Padre, la gracia de N.S. Jesucristo y la comunión del Espíritu Santo. La Iglesia "es Madre, en la que renacemos a la vida nueva en Dios; una madre debe ser amada (BAC, 207, 3)".

Amamos a la Iglesia cuando nos esforzamos en ser hijos fieles que vivimos en gracia de Dios y cultivamos la vida sacramental; cuando somos dóciles a sus enseñanzas y a su Magisterio; cuando nos dejamos conducir y gobernar por los caminos de la santificación y de la salvación...

Queridos hermanos: Damos gracias al Señor por todas las maravillas que ha realizado durante vuestra historia cristiana varias veces secular. Pidámosle que continúe presente en medio de vosotros, ofreciéndonos su gracia que perdona y resucita.

Que la Stma. Virgen María que ha sido Madre y Reina de vuestra historia, siga intercediendo por vuestra Diócesis y por cada uno de vosotros. Mirad siempre a Ella, Estrella de la Mañana, porque Ella os indica continuamente el camino que todos tenemos que seguir para llegar a encontrarnos con su Hijo y con Dios Padre en el amor del Espíritu Santo.

Llenos de fe en el autor de la vida, decididos a anunciar, con renovado entusiasmo la Buena Nueva, distinguidos por la práctica del amor y de la caridad. Podéis entrar sin miedo en el octavo Centenario de la reinstauración del cristianismo en la querida Diócesis de Menorca. Jesucristo siempre el mismo, ayer, hoy y mañana, es el garante de vuestra fecundidad apostólica, el centro de vuestro anuncio. El no os dejará nunca solos o huérfanos porque El mismo os repite hoy y siempre: "Yo estoy con vosotros hasta el final de los tiempos".

15.- Pregàries dels feels.

President:

Facem, ara, germans, la nostra pregària universal a Déu Pare, que brolli de la particularitat de cada una de les comunitats cristianes d'aquesta diòcesi de Menorca.

1.- Des de la comunitat cristiana d'Es Castell feim aquesta pregària.

El nostre poble ha ballat al so que li marcaven les decisions dels poderosos. En ell han fet estada aquells que patien la història: soldats, emigrants, treballadors. Esteim avesats a exercir el respecte, però no sempre hem aconseguit la cohesió social.

Preguem pels qui han deixat la seva terra i viuen entre nosaltres, pels qui més pateixen les conseqüències de la crisi econòmica, pels treballadors en atur. Que establim lligams de solidaritat i construïm un món més just. **PREGUEM EL SENYOR.**

2.- Des de la pluralitat de comunitats cristianes de Maó feim aquesta pregària.

La nostra ha estat i és una ciutat oberta al Mediterrà, mar del comerç, de l'intercanvi i de la cultura. Població que avui afronta i pateix les tensions i els problemes de la ciutat industrial.

Preguem pel desenvolupament polític, econòmic i cultural de la nostra illa. Que estigui al servei de la persona i no afavoresqui interessos egoistes. **PREGUEM EL SENYOR.**

3.- Des de la comunitat cristiana de Sant Lluís feim aquesta pregària.

Tota la nostra costa és avui una oferta per als qui cerquen sol i repòs.

Preguem perquè sigui humanitzada la indústria turística, respectat el paisatge, i el temps lliure possibiliti la gratuïtat, l'intercanvi i la promoció humana i creient. **PREGUEM AL SENYOR.**

4.- Des de la comunitat cristiana de Sant Climent feim aquesta pregària.

Nosaltres encara gaudim dels avantatges de viure en un lloc petit i tranquil. Es mantenen entre nosaltres estructures agràries i familiars. Cada dia, però, va creixent la nostra dependència de la ciutat.

Preguem per les famílies, per tots els qui les formam, especialment pels més petits i per les persones grans. Que la família sigui una escola de bona convivència, participació i el bressol de la fe cristiana. **PREGUEM EL SENYOR.**

5.- Des de la comunitat cristiana d'Alaior feim aquesta pregària.

La nostra col·lectivitat palesa aquells antagonismes característics d'una població amb gran dinamisme i vitalitat. No sempre és fàcil assolir un assenyat equilibri entre tradicionalismes i progressismes socials i religiosos. Avui es fa més necessari que mai el discerniment.

Preguem pels joves. Que no ens acontentem en tenir, ni en fer unes quantes coses que ens agraden, roegats pel consum, la drogadicció i el passotisme. Que germinin aquelles llavors d'autenticitat que Déu ha sembrat en nosaltres. **PREGUEM EL SENYOR.**

6.- Des de la comunitat cristiana d'Es Mercadal feim aquesta pregària.

El nostre poble ha nascut i crescut a redossa de la sempre humil Mare de Déu del Toro, posada de tots els menorquins, far dels mariners.

Preguem pels qui treballen la terra i pels pescadors. Que arribi al camp menorquí les reformes i l'ajuda que avui necessita. PREGUEM EL SENYOR.

7.- Des de la petita comunitat cristiana de Fornells feim aquesta pregària.

El nostre és un poble mariner, trasbalsat per la tramuntana turística.

Preguem per la "Barca de Pere", l'església de Jesucrist. Preguem per Joan Pau que ens presideix en la caritat i per tots els pastors. Per les esglésies germanes. Per aquells que exerceixen algun servei en les comunitats i moviments, pels religiosos i religioses. Que Déu susciti vocacions a l'apostolat seglar i a la vida consagrada i no ens faci por de remar en la mar irada de les dificultats. PREGUEM EL SENYOR.

8.- Des de la comunitat cristiana de Migjorn feim aquesta pregària.

En el nostre poble romanen ben vius els valors del bon veïnatge i la preocupació per l'altre.

Preguem pels malalts, pels qui es troben sols, pels que passen dificultats, pels que pateixen en l'esperit. Que ens allarguem els uns als altres la mà de l'amistat i de l'ajuda solidària. Preguem, també, pels fidels difunts. Que la mort sia per a ells una major naixença. PREGUEM EL SENYOR.

9.- Des de la comunitat cristiana de Ferreries feim aquesta pregària.

Està ben arrelada entre la nostra gent la fe en Jesucrist. Va creixent, però, un canvi en la jerarquia de valors i un indiferentisme religiós. Els problemes del Tercer Món segueixen tenint un especial ressò pràcticament en tot el poble.

Preguem, idò, pels nostres missioners i missioneres per tots els qui són presents d'una forma desinteressada en el Tercer Món, aportant-hi el millor d'ells mateixos. Preguem per tots els homes i dones, sense distinció d'orígens, classe social i creença. PREGUEM EL SENYOR.

10.- Finalment, des de les comunitats cristianes de Ciutadella feim aquesta pregària.

La nostra ciutat està a cavall entre la tradició i la modernitat.

Preguem perquè la celebració d'aquest VIIe Centenari ens estimuli a assumir i valorar justament tot allò que ens configura històricament com a poble, sigui motiu d'acció de gràcies a Déu per la tradició viva de la fe cristiana entre nosaltres, en la convicció de que fent església esteim fent poble. PREGUEM EL SENYOR.

President:

Acolliu Pare de tots els homes la nostra pregària confiada. Feu que visquem d'acord amb el que us hem demanat. Per Jesucrist, Senyor Nostre.

Després de la processó dels tres Tocs, el Sr. Nunci va rebre a cal Bisbe a les Autoritats, a qui va dirigir unes breus paraules. També va saludar i parlar uns moments amb la Coordinadora de l'arxiprestat de Ciutadella.

Visita al Seminari i al Monestir de Santa Clara.

Al capvespre de la festa de sant Antoni, després d'haver dinat, el Sr. Nunci es va traslladar al Seminari, on va ser rebut pel Sr. Rector i pels seminaristes. En la pregària que van fer junts, el Sr. Nunci els va dirigir una plàtica. Després va passar a saludar les religioses que cuiden el Seminari.

Més tard, es va fer present al Monestir de Sta. Clara. Va entrar a la clausura, acompanyat sempre pel nostre Sr. Bisbe, i durant una hora va dialogar amb les clarisses. Finalment, va acabar el dia, visitant la Catedral Basílica de Menorca, interessant-se per la seva restauració.

A Maó.

Visita a les monges Concepcionistes, de Maó.

El diumenge, dia 18, el Sr. Nunci, acompanyat del nostre Sr. Bisbe i del Sr. Vicari General, es va traslladar a Maó, on a les 11 del matí visitava les religioses concepcionistes en el seu Monestir. Va dialogar llargament amb elles, fins que va ser l'hora d'anar a Santa Maria, per a concelebrar l'Eucaristia de les 12 del migdia.

Concelebració a Santa Maria.

D'aquesta concelebració, el diari MENORCA n'ha fet aquesta crònica:

La concelebración eucarística, ayer domingo, presidida por el nuncio apostólico en la parroquia de Santa María, fue el último acto de la visita de monseñor Mario Tagliaferri a la diócesis.

Centenares de fieles del arciprestazgo participaron en la celebración, en la que actuaron de concelebrantes el obispo y el vicario general, además del secretario del nuncio y varios sacerdotes del arciprestazgo. El párroco Juan Francisco Huguet pronunció unas palabras de salutación.

Finalizada la misa, los fieles se acercaron a besar el anillo del nuncio expresándole de esta forma el aprecio hacia su persona y a su misión: la de ser el representante personal del Papa Juan Pablo II. En recuerdo de su visita se ofreció a todos los asistentes una estampa con la foto del Papa.

En el avión de la tarde el nuncio emprendió viaje de regreso a Madrid, manifestando su satisfacción y agradecimiento por las atenciones recibidas, y su felicitación por el desarrollo de todos los actos programados.

En comenzar l'Eucaristia, el Sr. Rector de Santa Maria va dirigir aquesta

16.- Salutació al Nunci i al Bisbe.

Deseo expresar al Sr. Nuncio nuestra cordial bienvenida, y nuestro anhelo de que haya encontrado en la pequeña isla de Menorca una Comunidad Cristiana viva y fiel a Cristo.

La tradición cristiana tiene profundas raíces en nuestro pueblo, y a pesar de vivir tiempos difíciles y comprometidos, la fuerza del Espíritu de Jesús nos anima y hace fuertes en la Fe y fieles a Cristo y su Iglesia.

En esta parroquia de Sta. Maria, lugar donde se construyó, al mismo tiempo que la Catedral en Ciudadela, la primera iglesia cristiana después de la restauración del cristianismo en Menorca, hemos ido relevándonos durante siglos, unos cristianos tras otros. Aquí venimos celebra-

do la Eucaristía todos los días, aquí celebramos los sacramentos; desde esta iglesia dedicada a María, nacieron paulatinamente, las otras comunidades católicas de Mahón y sus alrededores. Aquí expresamos nuestra fe en Cristo y nuestra filial devoción a la Iglesia y al Papa su cabeza visible.

Nuestro deseo Sr. Nuncio, es acogerle a usted con el mismo afecto que acogeríamos a Su Santidad, el Sucesor de Pedro.

Desearíamos poder exponer al Santo Padre nuestras preocupaciones e inquietudes; pero, éste no es el momento oportuno.

Sí es importante que sepa, que somos muchos los que sentimos dentro de nosotros la Iglesia. Que la amamos. Y que sufrimos por Ella.

La mejor expresión de comunión con toda la Iglesia Universal será la Eucaristía que vamos a celebrar, y de un modo especial con la Iglesia de Mahón.

Le sugiero Sr. Nuncio, que al mismo tiempo que celebramos esta Eucaristía, se deleite con el magnífico Organo que cobija este templo. Es una joya artística y musical que nos legaron nuestros antepasados hace aproximadamente doscientos años.

Que el Señor dirija nuestra plegaria, nos ilumine y una en el Amor.

L'homilia que el Sr. Nunci va pronunciar, després de les lectures del diumenge II de durant l'any va ser aquesta:

17.- Homilia del Sr. Nunci a Santa Maria, de Maó.

Mis queridos hermanos:

Saludo con gratitud al Señor Obispo, Mons. Antoni Deig i Clotet, que me ha invitado a participar en la conmemoración del VII° Centenario de la re-instauración del cristianismo en la Isla. Ello me permite conoceros a vosotros y gozar de vuestra amable hospitalidad, característica de esta tierra que sabe ofrecer calor de familia.

Como Representante del Santo Padre os saludo y bendigo con especial afecto: a los sacerdotes que os atienden con ejemplar dedicación y a vosotros que os esforzáis en vivir vuestra vocación cristiana en medio de las tareas temporales.

Sé que todos —unidos al Sr. Obispo— estáis empeñados en una au-

téntica renovación, fieles a la Iglesia y al Papa, siguiendo las directrices del Concilio Vaticano II. Os animo a seguir adelante en este empeño. Contáis con la gracia del Señor que invocamos sobre vosotros con las palabras del Apóstol S. Pablo: “La gracia y la paz de parte de Dios, nuestro Padre, y del Señor Jesucristo sean con vosotros” (1ª Cor. 1,3).

La liturgia de la Palabra centra nuestra atención en Jesucristo. Estamos conscientes de que necesitamos, absolutamente de Nuestro Señor Jesucristo, el Redentor de cada hombre y de cada mujer. Por eso, a la hora de pensar en renovar nuestra vida interior y nuestra conducta, nos volvemos hacia Cristo, principio, medio y fin de toda renovación. Necesitamos profundizar en el conocimiento de Cristo, intensificar nuestro amor hacia El, hacerlo Vida de nuestra vida, Luz que ilumina nuestros pasos. Necesitamos convertirnos, vivir las exigencias de nuestro Bautismo, para llegar a ser “expresión luminosa del misterio de Cristo”.

La predicación de S. Juan Bautista resuena potente en nuestros corazones: “Este es el Cordero de Dios que quita el pecado del mundo... que está delante de mí porque existía antes que yo”. Sobre El ha descendido el Espíritu Santo. Es el que ha de bautizar con Espíritu Santo. “Y yo he visto, y he dado testimonio de que éste es el Hijo de Dios” (Jo. 1,29-34).

El Cordero de Dios es Cristo, el Verbo de Dios hecho hombre, Dios como el Padre: “Y el Verbo de Dios se hizo carne y habitó entre nosotros”. Lleno de gracia y de verdad que desborda su plenitud hacia nosotros para perdonar nuestros pecados y darnos el poder de llegar a ser hijos de Dios, partícipes de su misma vida. Es la luz que ilumina a todo hombre en medio de las tinieblas” (Jo. 1,1-15).

El Cordero de Dios es la manifestación de la Bondad de Dios hacia nosotros: El Señor que se inclina sobre los hombres. Así lo comenta el Papa: “Es admirable este inclinarse del Señor sobre los hombres. Haciéndose hombre, y ante todo como Niño indefenso, hace que más bien nos inclinemos sobre El, igual que María y José, como los pastores, y luego los tres Magos de Oriente. Nos inclinamos con veneración, pero también con ternura. En el nacimiento terreno de su Hijo, Dios se “adapta” al hombre tanto, que incluso se hace hombre! (Hom. Dom. Ord. E.P.D. 1981,I,145,3)”.

El Cordero de Dios es la prueba suprema del amor de Dios a cada uno de nosotros: “Porque tanto amó Dios al mundo que le dió su unigénito Hijo para que todo el que crea en El no perezca, sino que tenga la vida eterna” (Jo. 3,16).

Jesucristo es el Cordero de Dios que ha venido para quitar el pe-

cado del mundo, para bautizarnos en el Espíritu Santo, para hacernos amigos suyos en comunión de vida sobrenatural.

Es el cumplimiento de lo que expresaba proféticamente Isaías: El Cordero de Dios es el Siervo totalmente entregado al Padre en esclavitud de amor para hacer que la salvación de Dios “alcance hasta el confín de la tierra” (Is. 49,3.6.).

San Pablo escribe a los cristianos de Corinto y los llama “consagrados por Jesucristo”. Todos nosotros que hemos recibido “la salvación de Dios” y estamos bautizados, somos los consagrados por Jesucristo (1ª Cor. 1,1-3), esto es, por la Sangre del Cordero que ha sido derramada para nosotros. El fruto de esta Sangre es la vida sobrenatural que hemos recibido en el Bautismo como participación de la plenitud de vida de gracia que hay en Jesucristo. Hemos sido santificados por la Sangre del Cordero. En Cristo, estamos llamados a ser santos!.

Por eso, nos dice el Papa: “... el reciente Concilio nos ha recordado la vocación de todos a la santidad. Esta es precisamente nuestra vocación en Jesucristo!... Hermanos y hermanas: Hemos sido, pues, santificados en Cristo Jesús. Y Estamos llamados a ser santos con todos los que en cualquier lugar invocan el nombre de Jesucristo Señor Nuestro. Jesucristo es el Cordero de Dios, que dice de Sí mismo: “Dios mio, quiero hacer tu voluntad, y llevo tu ley en las entrañas” (ut supra, 3.5.).

Nos preguntamos con el Papa (ut supra): “¿Qué es la santidad? Es precisamente la alegría de hacer la voluntad de Dios. El hombre experimenta esta alegría por medio de una constante acción profunda sobre sí mismo, por medio de la fidelidad a la ley divina, a los mandamientos del Evangelio. E incluso con renunciaciones”.

Mis queridos hermanos: ¿qué es hacer la voluntad de Dios?

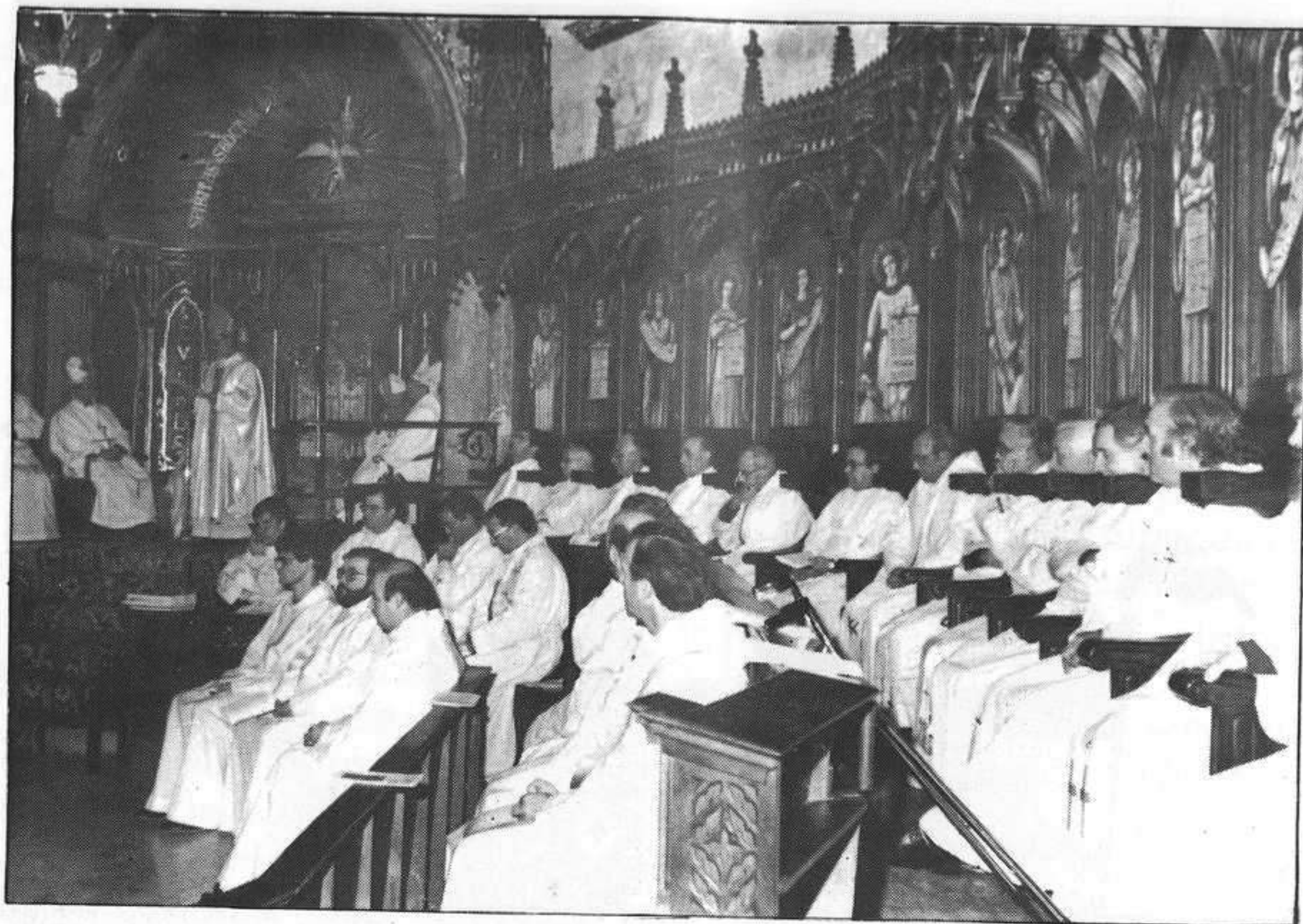
La voluntad de Dios es vivir en estado de gracia como exige nuestra condición de consagrados por el sacramento del Bautismo; es confesar nuestros pecados cometidos después del Bautismo en el sacramento de la Penitencia; es participar en el Santo Sacrificio de la Misa, especialmente los días festivos, y alimentarnos —libres de pecado mortal— con el Cuerpo y la sangre de Cristo en la Comunión; es ser fieles al sacramento del Matrimonio, que habéis celebrado, respetando el plan de Dios; es recibir la Unción de los enfermos que perdona los males del alma —y también del cuerpo— y nos prepara para salir al encuentro de nuestro Padre Dios en la morada definitiva del cielo; es caminar día a día, con la fortaleza de Cristo que se nos comunica en el sacramento de la Confirmación y tener la gracia que necesitamos para vivir y actuar co-

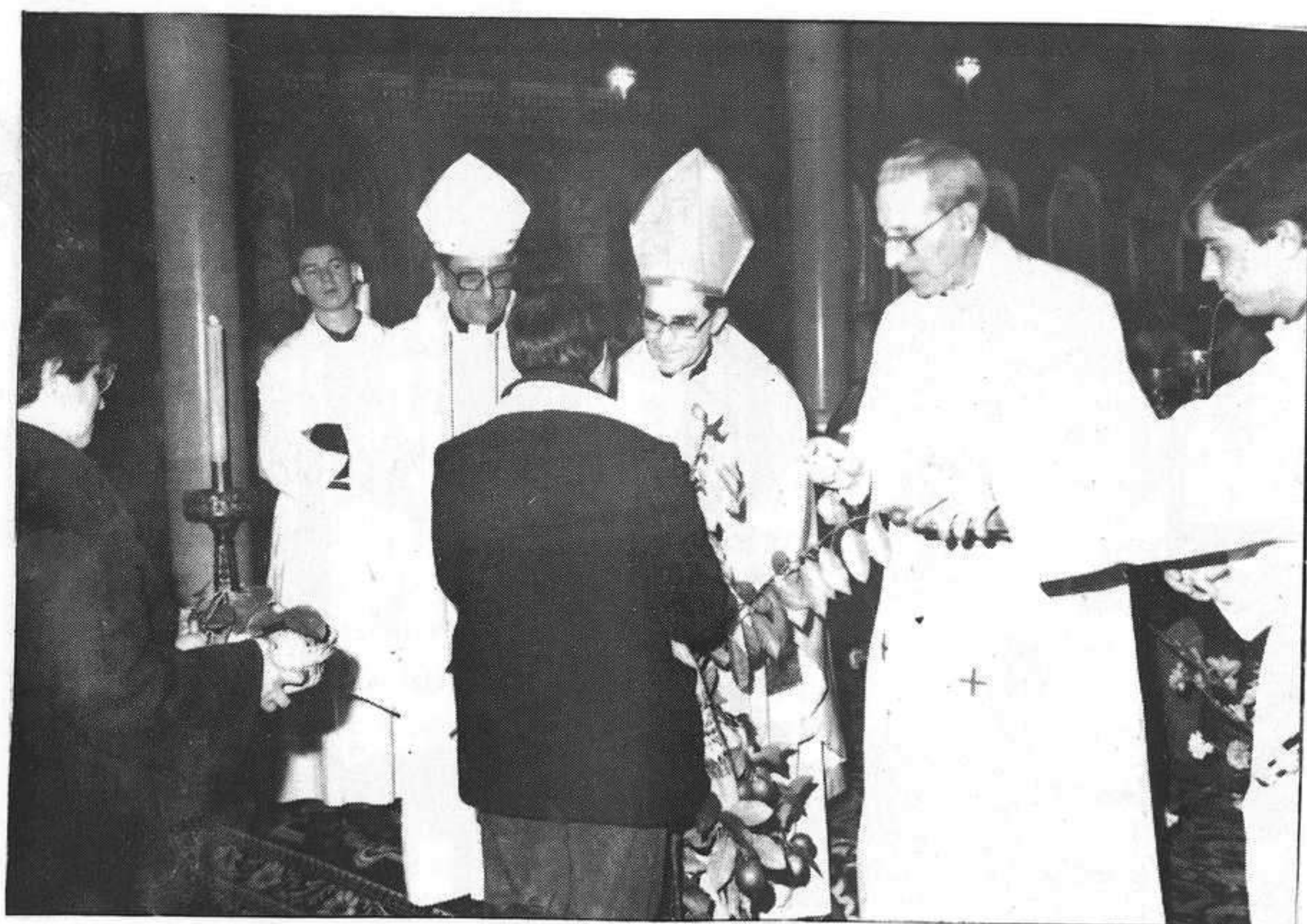
El Sr. Bisbe llegeix la monició d'entrada de l'Eucaristia

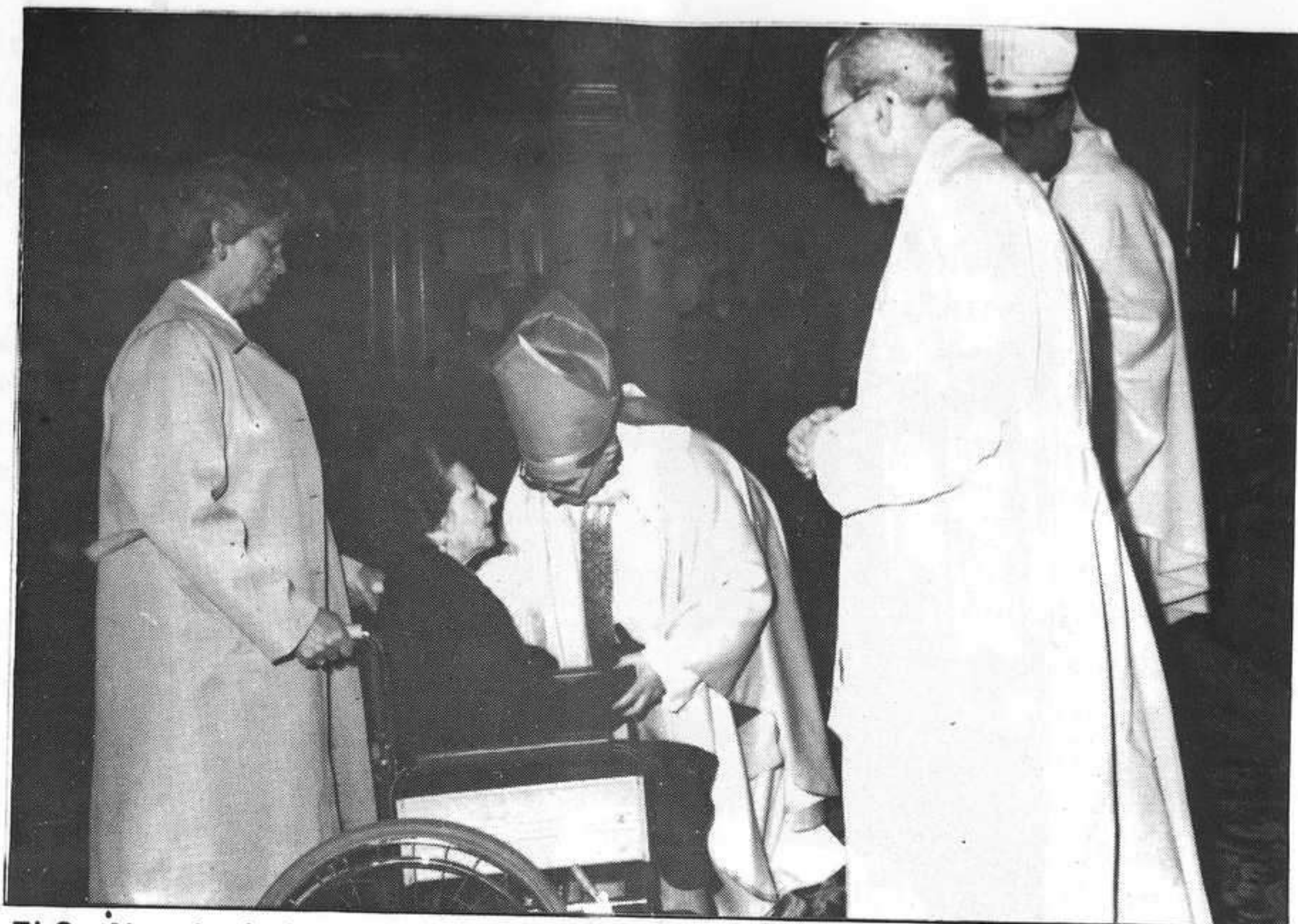
El Sr. Nunci pronuncia l'homilia

Alguns dels sacerdots concelebrants.

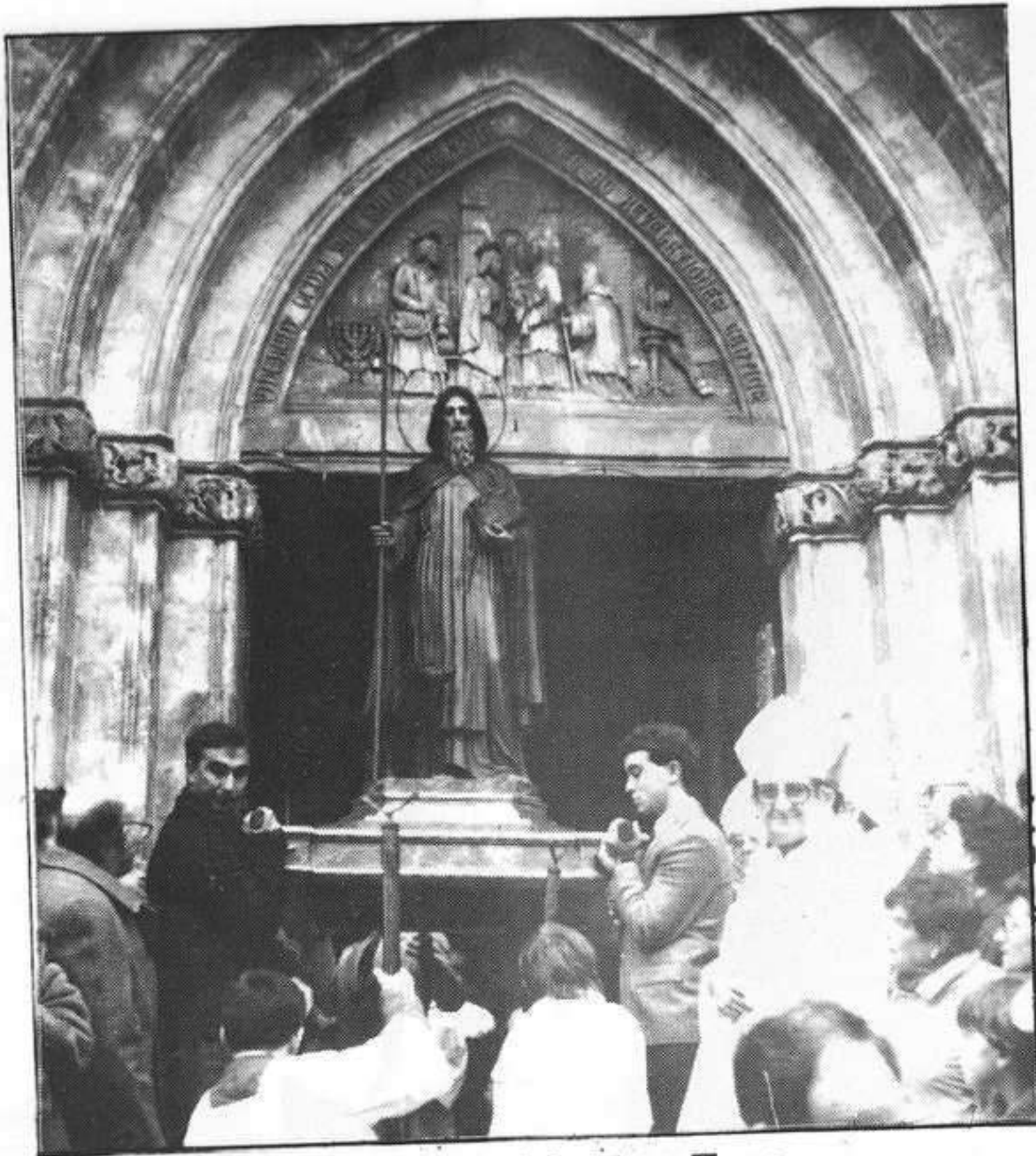
Oferiment de fruits.

El Sr. Nunci saluda una malalta durant les ofrenes.

La concelebració dels bisbes assistents

Sortida de la processó dels Tres Tocs

Els bisbes assistents, durant la processó dels Tres Tocs

mo cristianos, esto es, como discípulos de Cristo. Es ser generosos ayudar a los demás especialmente a los más necesitados con nuestro amor que es creativo y encuentra muchas maneras para manifestarse en favor de los marginados.

La voluntad de Dios es guardar sus mandamientos que regulan nuestras relaciones con Dios nuestro padre, con nosotros mismos y con nuestro prójimo. Si cumplimos la voluntad de Dios, guardando sus Mandamientos, estamos poniendo las bases para una sociedad que podrá vivir en el amor, la justicia y la paz. Si guardamos los mandamientos de la Ley de Dios, nos convertimos en "constructores de la nueva civilización del amor".

Concluimos con las palabras del Papa: Jesucristo nos trae la llamada a la santidad y continuamente nos da la fuerza de la santificación. Continuamente nos da el poder llegar a ser hijos de Dios... Dejemos que El actúe en nosotros con la potencia del Espíritu Santo!. Dejemos que El nos guíe por los caminos de la fe, de la esperanza, de la caridad; por el camino de la santidad i. Dejemos que el —Espíritu de Jesucristo— renueve la faz de la tierra a través de cada uno de nosotros!" (ut supra, 147,6).

Nos encomendamos a la Stma. Virgen —Santa Maria— para que Ella nos enseñe a acoger el misterio de Cristo, a vivir las exigencias de la santidad cristiana y a iluminar los caminos del mundo con la luz de Jesucristo nuestro Dios y Salvador.

Acabada la missa, el Sr. Nunci, dintre mateix del temple va saludar la gent que s'atracaven per besar-li l'anell. Es va traslladar, després, a la Rectoria on va rebre el grup coordinador de l'arxiprestat de Maó i una representació de les Filles de la Caritat, que fan feina a Maó.

Visita a l'Ermita de la Mare de Déu de Gràcia.

Al capvespre, havent dinat, després de saludar a les religioses dels Ss.CC. de la casa de Maó, el Sr. Nunci va visitar l'Ermita de la Mare de Déu de Gràcia, acompanyat pel nostre Bisbe, el Vicari General i el Sr. Cots, els quals després el van dur fins a l'eroport on el van acomiadar al peu de l'escala de l'avió que el conduiria a Madrid.

III.- ACCIÓ DE GRÀCIES

Finalitzada la festa, el Sr. Bisbe ha escrit aquestes paraules d'agraïment, dirigides al Papa, per la seva Carta Autògrafa, al Sr. Nunci i als altres bisbes de Mallorca, Eivissa i Arquebisbe emèrit de Tarragona, i a les autoritats i feels diocesans per la seva assistència als actes.

18.- "Moltes gràcies".

En publicar avui el FULL DOMINICAL la carta autògrafa que m'ha enviat el Papa Joan Pau II, amb motiu del Setè Centenari de la restauració del cristianisme a Menorca, vull expressar de tot cor el meu agraïment i el de tota la diòcesi a Sa Santedat per aquesta delicada atenció i aquest seu gest paternal que ha volgut tenir amb tots nosaltres: Moltes gràcies, estimat Joan Pau II!

També vull dirigir aquest agraïment al Nunci Apostòlic, Mons. Mario Tagliaferri, per la seva presència a Menorca per aquest Setè Centenari, per les seves paraules i per l'amabilitat que ha tingut amb tots els qui vam apropar-nos a ell.

Ais germans bisbes de les illes de Mallorca i Eivissa i a l'arquebisbe emèrit de Tarragona, l'agraïment sentit per venir a honorar-nos amb la seva presència.

A les autoritats de Menorca i a les de fora que van assistir als nostres actes a tots vosaltres estimats germans feels de Menorca, per la vostra col.laboració, assistència i vivència dels actes culminants del nostre Centenari.

I finalment, a tots els qui, d'una manera o altra, heu participat en la tasca de dur a terme aquesta jornada que marcarà una fita en la història de la nostra Església de Menorca.

A tots, moltes gràcies.

Antoni, bisbe de Menorca

I com a cloenda d'aquest nombre del Butlletí, copiam del Full Dominical aquests dos articles que assenyalen un camí endavant que hem d'anar seguint per fer que la nostra Tradició que som sigui ben viva i fecunda per a glòria de Déu i profit de la nostra Església de Menorca.

19.- "Sant Antoni, una festa participada".

La Catedral de Menorca, símbol de la unitat de la diòcesi de Menorca, es va omplir de cap a cap, el dia de Sant Antoni, per a celebrar l'Eucaristia. Amb aquesta missa, es recordava aquella altra que va fer dir el Rei Alfons III, set-cents anys enrera, el dia de la festa de Maria, de La Candelera. Però dissabte passat, més que les pedres de l'antiga i set cops centenària Catedral, les persones de totes les comunitats de Menorca que van participar en la celebració van fer respirar la unitat de la nostra església diocesana en un dia senyalat en el calendari.

La presència del Nunci apostòlic, Mons. Mario Tagliaferri, i dels bisbes de Mallorca, Eivissa, i l'ex-arquebisbe de Tarragona, van accentuar la importància que l'església ha volgut donar a la principal data

conmemorativa d'aquest any de setè centenari. També van ser presents a la celebració nombroses autoritats civils, que ocupaven el primers bancs de l'església.

El Nunci va presidir l'Eucaristia, que va celebrar en català a excepció de la part central de l'homilia, que va aprofitar per a desitjar que la commemoració del VIIè Centenari de la restauració del cristianisme serveixi per a una autèntica renovació cristiana de la diòcesi. Mons. Mario Tagliaferri va destacar la necessitat de portar a terme una tasca d'evangelització i va parar esment en alguns missatges emesos per Joan Pau II en el seu viatge a Espanya.

Una de les parts més destacables de la celebració, que es va perllongar durant una hora i quaranta-cinc minuts, va ser el de la pregària dels fidels i, més tard, les ofrenes. Les pregàries naixien de la realitat de cada un dels pobles de Menorca i des d'aquest arrelament, aixecaven la pregària a Déu. En aquest cas, l'expressió de la pregària remarcava el compromís dels cristians amb cada poble de Menorca.

La processó dels Tres Tocs, que sempre ha comptat amb una destacada participació popular, malgrat l'intens fred, va ser seguida per molta gent, que també va arribar fins a la Plaça de l'Hospital per a comprar dàtils i garbons.

La Diada de Sant Antoni es pot valorar positivament. A partir d'ara començaran a desenvolupar-se les iniciatives que l'església ha posat en marxa per commemorar els set-cents anys de la restauració del cristianisme a l'illa. Però, per sobre dels actes concrets hi ha un objectiu general important: revisar críticament la situació de la nostra diòcesi i definir el camí a seguir en el futur.

20.- "Any commemoratiu".

Per a l'església de Menorca, 1987 serà l'any en què commemorarem les primeres passes del cristianisme que va restaurar Alfons III el 1287, i açò representa un repte. Per a les institucions públiques de Menorca, 1986, fins el dia 17 de gener passat, ha estat l'any de la commemoració de la conquesta i per tant, serà ara moment per passar balanç.

Si la voluntat és recuperar la nostra història amb la intenció de plantejar objectius de futur, allò més important de la commemoració no serà tant el programa d'activitats, sinó l'objectiu de fons que es marqui.

L'església diocesana té plantejat aquest objectiu: **revisar la actual situació de la diòcesi i marcar línees prioritàries d'actuació i de pastoral.** Les activitats, si més no majoritàriament, han de respondre a aquest objectiu.

En el cas de la commemoració que les nostres institucions insulars han promogut, i que s'ha viscut durant 1.986, o bé hi ha mancat una definició i concreció de l'objectiu de fons de la commemoració, o bé la dispersitat de motivacions de les activitats i la importància amb que se n'han volgut destacar algunes, poden haver desorientat al poble menorquí, que és protagonista de la història i també de la commemoració.

Josep Bagur

21.- Carta d'agraïment del Sr. Nunci.

Fa uns dies vam rebre aquesta carta d'agraïment del Sr. Nunci

Madrid, 21 de enero de 1987

Excmo. y Rvdmo. Señor
D. Antonio Deig Clotet
Obispo de MENORCA

Excelencia:

De regreso a Madrid, me apresuro a renovar a V.E. mis sentimientos de gratitud por la cordial invitación a visitar esa querida diócesis, con ocasión del VII Centenario de la restauración del Cristianismo en Menorca. Para mí, como para Mons. Eterović, ha sido una muy grata experiencia, que no olvidaremos. En su nombre y en el mío propio, deseo decirle muchas gracias por todas las atenciones que se nos han reservado durante nuestra estancia en esa Isla, que siento haya sido tan breve.

He apreciado sinceramente la oportunidad de visitar el Santuario del Toro y de conocer al clero, a los religiosos y a las religiosas, a los dos monasterios de clausura, a los seminaristas y a los grupos de coordinación pastoral de Ciudadela y de Mahón.

Al asistir al acto académico en el Ayuntamiento de Ciudadela, además de haber podido saludar a las dignas autoridades, he tenido la oportunidad de asegurarles la buena disposición de la Iglesia, de continuar su servicio a los hombres, conforme a su naturaleza, cooperando en la promoción del bien común de los ciudadanos, en el diálogo y leal colaboración con los legítimos representantes del poder civil.

Doy gracias al Señor por la inolvidable concelebración, que he tenido el honor de presidir, en la conmemoración del VII Centenario de la restauración del cristianismo en Menorca. He presentado a Dios todopoderoso la profunda gratitud de los fieles menorquines por su constante protección. Como representante del Santo Padre —presente también en la fiesta por un Mensaje Autógrafo—, he encomendado al cuidado del Señor el futuro de la querida diócesis de Menorca y el de todos sus habitantes.

Guardo un grato recuerdo de la solemne procesión, que rememora el hecho histórico, que tanta importancia tuvo en la vida siete veces secular de la isla.

También fue muy grato el encuentro con la comunidad parroquial de Santa María, en Mahón, que me ha permitido saludar a aquellos cristianos, convencidos testigos de Jesucristo, presente en la comunidad de sus discípulos.

Gracias también, Señor Obispo, por haber incluido en el programa la visita a la Ermita de la Virgen de Gracia. De esta manera he podido concluir con un signo mariano mi encuentro con la diócesis de Menorca, que había comenzado igualmente bajo la protección de Nuestra Señora de El Toro. A ella encomiendo su persona y a todos los fieles de la querida diócesis.

Aprovecho esta oportunidad para saludar a V.E. —como también lo hace Mons. Eterović—, con todo afecto en el Señor.

Mario Tagliaferri
Nuncio Apostólico

A continuació es publica la Carta Pastoral que el Sr. Bisbe ha escrit amb motiu d'aquest Setè Centenari i que duu per títol: SOM UNA TRADICIÓ VIVA.

IV.- Carta Pastoral “SOM UNA TRADICIÓ VIVA”

SOM UNA TRADICIÓ VIVA

CARTA PASTORAL AMB MOTIU DEL SETÈ CENTENARI DE LA RESTAURACIÓ DEL CRISTIANISME A MENORCA.

Estimats germans, feels cristians de Menorca,

I.- INTRODUCCIÓ

La celebració del Setè Centenari.-

Hem començat ja les celebracions que l'Església de Menorca ha anat preparant i vol fer per commemorar el Setè Centenari de la conquesta i, per tant, de la restauració del cristianisme a la nostra illa, ocorreguda l'any 1287, quan les forces del rei Alfons III, el Liberal, entraven a Ciutadella, i Menorca deixava el món musulmà per tornar a formar part de l'Occident cristià, davall el règim de la Corona d'Aragó i Catalunya.

Aquella va ser una efemèride que trastocava un domini i, al mateix temps, adreçava els camins de l'illa de Menorca cap a una civilització que, segles enrera, havia florit ja a la nostra terra. Els bisbes Sever i Macari, allà al segle Vè de la nostra era, havien trepitjat la nostra illa i hi havien difós el missatge de Jesucrist, segons ens consta en documents fe-faents que han arribat al nostre coneixement.

Avui, arribats ja a finals del segle XXè, a les portes, idò, del tercer milenar de l'Església, ens disposam a festejar aquesta reintegració al cristianisme, volent recordar una llarga història que evoca una tradició que desitjam fer viva i fecunda, com a continuadors de l'obra evangelitzadora de Crist, començada i seguida pels nostres avantpassats.

Aquesta commemoració ve a caure de ple dins de la tasca que ocupa la nostra diòcesi des de fa estona. En la festa de sant Antoni, abat, de l'any 1981, amb una Carta Pastoral que vos escrivia, assenyala-va unes línies pastorals que havíem de seguir durant els anys 80, en un pla de reflexió i revisió de l'estat i la situació de la diòcesi, per anar marcant pautes cap a noves formes de vida cristiana.

Perquè, certament, als anys 60, hi havia hagut un Concili, el Vaticà II, que, feia a la missió de l'Església, havia estat l'impulsor d'un "aggiornamento", d'una posada al dia, concretant la marxa i la tasca que l'Església havia de fer en els nostres temps, tan canviants i tan canviats.

Als anys 70, era a Espanya on canviaven les coses: canviava un règim que s'havia perllongat durant 40 anys, i entràvem en una democràcia que trastocava fortament la posició i la postura de l'Església en la societat espanyola. Vos ho escrivia breument en la citada Carta pastoral: "Sens dubte que també ens han influït decisivament els aspectes polítics, sociològics i econòmico-socials d'un canvi en la nostra societat que en aquests moments està vivint també un cert desencant".

Aquests fets, entre tants d'altres, eren unes raons poderoses per començar una tasca conjunta i vertebrada de tots els agents de la pastoral. I va sorgir el pla o la línia diocesana que vam anomenar "Revisió-reflexió dels anys 80", que, amb més o manco de precisió i seguiment, hem anat duent a terme. I ho hem anat fent per posar la nostra Església en consonància als temps que vivim i segons les direccions que li són necessàries per ficar-se en el món actual per dir-li i dur-li la doctrina de Jesús.

Una Església més servidora de l'home i del món.

Hem de seguir aquesta línia, que no tenim oblidada. Per açò, l'efemèride del Setè Centenari l'hem de realitzar com una celebració puntual emmarcada en aquest pla de revisió, perquè ens ajudi, amb la força del seu missatge, a continuar l'empresa que duim entre mans.

També vos ho escrivia en la citada Carta Pastoral: "Ben prest, l'any 1987, farem el 700 aniversari de la reconquesta de la nostra illa. ¿Serà bona l'esperança de celebrar aquesta set vegades centenària commemoració, amb la nostra Església més evangelitzadora, més acollidora pels de dins i pels de fora, més servidora de l'home i del món?"

Aquí hi ha, doncs, la línia general i l'ideari que ens hem proposat en la celebració del Setè Centenari. El perquè el volem solemnitzar amb diversos actes religiosos, pastorals i culturals, al llarg de l'any 1987, és per aprofitar aquest fet cabdal de la nostra història, a fi que reforci i animi l'objectiu que ens vam proposar en la proclamació de la Revisió-reflexió dels anys 80: Una Església de Menorca més evangelitzadora i més evangelitzada, més servidora de l'home i del món.

II.- UNA MIRADA AL PASSAT: SOM TRADICIÓ

Els orígens.

L'evangelització de la nostra illa ve de molt enfora, en el temps. Si, potser, la nostra Església de Menorca no té la glòria de remuntar-se als primitius temps de la primera predicació evangèlica, en l'etapa anomenada apostòlica, certament sí que sabem de l'existència d'un bisbe que presidia la comunitat cristiana menorquina, a principis del segle Vè. Tots sabeu que em referesc al nostre pare en la fe, el bisbe Sever. Amb ell, floria el cristianisme a ca nostra. D'ell posseïm un tresor inestimable: la seva Carta-epístola que escrivia l'any 418 per a coneixement de tot el món cristià de llavors.

Un temps després, un altre bisbe nostre, Macari, va ser obligat a anar a Cartago, l'any 484, per donar raó de la seva fe davant el rei vàndal. Hunneric. Entre altres, hi havia també els bisbes. Elies, de Mallorca i Opili, d'Eivissa.

Pels historiadors sabem les vicissituds per les quals va haver de passar la nostra Església diocesana des d'aquests primers segles de cristianisme, fins a finals del segle XIIIè, el 1287, que ara commemoram. Les dates i fets més sobressortints d'aquests anys difícils i obscurs, històricament parlant, es podrien resumir així:

Ja en temps del bisbe Macari, arriba la invasió dels bàrbars del Nord, els vàndals, que vénen empesos també de fúria religiosa, per l'heretgia arriana, perseguint cruelment els addictes al Papa de Roma. Macari haurà de sofrir les conseqüències.

Anys més tard, el 535, Menorca passa a dependre de l'Imperi de Bizanci. Encara tenim vestigis del seu domini en les restes de les basíliques paleocristianes que conservam en la nostra illa. Però aquest domini dura poc, davant l'apogeu que va conquerint el món àrab. I s'entra ja en l'època llarga de més de quatre segles (des de darreries del VIIIè, fins a finals del XIIIè) de la influència i, finalment, del domini musulmà, període que ens queda en una boira ben espessa, en relació a l'actitud i l'actuació dels habitants de l'illa.

En plena dominació musulmana, sembla que els cristians que quedaven a l'illa foren tractats de diversa manera, segons eren la major o menor tolerància dels dominadors. La data de l'any 898 ens recorda, segons documentació, que el bisbe de Girona va demanar al Papa la jurisdicció eclesiàstica de l'illa. I és ja l'any 1058 el que ens parla d'una jurisdicció eclesiàstica del bisbe de Barcelona, segons l'acord que establien el mateix bisbe i el Valí musulmà de Dènia, davall la jurisdicció del qual es trobava llavors l'illa de Menorca.

Des de la reconquesta als nostres dies.

Es a finals del segle XIIIè quan arriba la fi de la dominació àrab. La Corona d'Aragó i Catalunya, en la seva expansió per la Mediterrània, retorna l'illa de Menorca a la civilització occidental-cristiana. El rei Alfons III completa la gesta aquest any de 1287, després d'uns anys de tributació i de vassallatge al rei Jaume I, el conqueridor i al seu fill Jaume II de Mallorca, que els musulmans menorquins havien hagut de soportar.

A partir de 1284 la nostra illa va entrar a formar part del bisbat de Mallorca. El bisbe de Mallorca va exercir la seva jurisdicció espiritual mitjançant un Vicari General resident a Ciutadella. El pariatge de 1301, complementat pel de 1315, va estructurar l'església menorquina creant la pabordia i va organitzar l'estructura parroquial.

Història més recent i documentada és la del segle XVIIIè, quan l'illa de Menorca passa a dominacions estatals diferents. Des de 1708 fins a 1756, hi ha 48 anys de domini anglès. Després de 7 anys de domini francès (1756 a 1763), l'illa torna a caure en poder dels anglesos que l'ocupen fins a 1782, quan l'exèrcit espanyol, ajudat pels francesos, la conquista. Però, el 1798, Espanya ha de tornar-la a deixar en mans angleses, els quals definitivament la deixen l'any 1802, gràcies al tractat d'Amiens.

Durant el domini espanyol dels anys 82-98, exactament l'any 1795, Menorca recobra la seva Seu episcopal, concedida pel Papa Pius VI, amb la butlla "Innefabilis" de 2 de juliol. Des de la reconquesta del segle XIIIè van haver de passar cinc segles perquè Menorca quedàs altra vegada constituïda en diòcesi pròpia. Cinc segles que l'illa va dependre de la jurisdicció eclesiàstica del bisbat de Mallorca. Des d'aquell any 1795 fins avui, però, Menorca ha vist continuada la ja llarga sèrie de bisbes, successors d'aquells del segle Vè, no sense por, en qualque recent període, de veure-la estroncada.

Som una tradició.

Sucintament descrites, són totes aquestes civilitzacions i dominacions les que han passat, en la història, per la nostra illa. No hi ha cap dubte que totes han deixat la seva influència i els seus vestigis que encara avui, més o manco, subsisteixen, i no solament en la toponímia, llengua o costums, sinó que han tingut també repercussió en el mateix caràcter i manera de ser dels menorquins. I, per tant, també en l'aspecte religiós i, fins i tot, eclesial.

Tota aquesta barreja de civilitzacions i dominis, unida a la insularitat de Menorca, illa petita i de poca població, ha motivat i fet que la tradició i el ritme de vida no es vegin massa alterats. Vull dir que, a pesar dels canvis socials, econòmics i culturals que duen els temps, ens hi ha quedat no obstant açò, un substracte humà definit que es va perllongant en la història. Les diferències essencials no s'hi han donat.

I podem dir que, a pesar de tot, som els qui eren els nostres avantpassats, amb característiques que ens distingeixen abastament d'altres pobles, fins i tot, de les mateixes Illes Balears.

Aplicat tot açò a la nostra Església actual, també hi veim una sintonia essencial amb l'Església del passat. Certament hi ha hagut canvis profunds, però amb una ànima única que és el fil conductor que ens uneix, a través dels temps, uns amb altres, fins a la primera predicació evangèlica.

Per açò som una tradició. No podem renegar dels nostres pares en la fe. Tota una tradició essencial ens uneix, comptant amb el pluralisme i el secularisme de la nostra època. Hem canviat mètodes i maneres; hem viscut temps diversos i diferents; hem estat a la defensiva i a l'ofensiva; hem emprat formes de vida cristiana menades per una espiritualitat o una altra. Però sempre l'Església menorquina ha conservat la sana

tradició d'una creença, d'una actuació i d'uns comportaments únics. Potser ara, aquests darrers anys, ens ha semblat que es trencava una llarga cadena quan, de fet, no es tractava d'altra cosa que d'un esforç per posar al dia la nostra Església, en un intent seriós i, a vegades fins i tot, feridor i dolorós, de rejuvenir-la.

III.- UNA MIRADA AL NOSTRE PRESENT: SOM UNA TRADICIÓ... VIVA.

Els anys 80: temps de reflexió i de revisió.

La idea del pla de la Revisió-reflexió dels anys 80 va néixer amb la finalitat d'establir un pla comunitari que anàssim realitzant poc a poc i segons unes pautes i línies indicades, referit tot a aquells serveis que la nostra Església tenia el compromís de complir.

Si havíem de partir d'allà d'on veníem, d'unes arrels profundes —Jesucrist i el seu evangeli, dins l'esperit del Concili Vaticà II, i d'una tradició eclesial menorquina, tan rica i exhuberant—, era necessari també sebre on érem, quina era la situació actual de la nostra Església.

Per açò, convé ara de donar una mirada al present per esbrinar si de ver som una tradició viva. Ens és necessari de tenir un coneixement i una visió de la situació religiosa de la diòcesi, i endevinar la singladura que ha anat fent i ha de fer.

La nostra Diòcesi, ara.

Potser les coordinades d'aquesta singladura diocesana han de passar per aquests punts, que aniré explicant:

La nostra diòcesi és tradicionalment cristiana;

Es una Diòcesi que està sofrint l'impacte de la civilització consumista i secularista del nostre temps;

Es una Diòcesi viva que intenta, amb dubtes, pors i dificultats, de centrar-se en una línia postconciliar més bé avançada;

Es una Diòcesi, en cert sentit, tranquil·la i pacífica, però amb unes selectes minories actives i persistents que desitgen posar-la al dia i al servei dels homes i del món;

Es una Diòcesi molt sensibilitzada, a pesar de la seva insularitat, a tots els fenòmens eclesials i als de la societat on viu, i, per tant, amb una capacitat notable d'incorporar qualsevol influència.

1.- Una Diòcesi tradicionalment cristiana.

Aquesta asseveració vol indicar el pòsit o sediment que ha deixat la predicació cristiana en els habitants de l'illa. Immèrgida en la cultura cristiano-occidental des de fa segles, no hi ha cap dubte que la tasca i la cura que hi ha tingut l'Església es manifesta encara avui, com una base gens menyspreable. Existeix tot un sector de gent bona, senzilla, honrada i constant que normalment practica i acut a les celebracions eclesials. Viu la seva fe tradicional amb diligència i mirament. Encara que potser no influeixi massa en la marxa de la societat civil, no obstant açò, aquesta bona gent és una de les columnes que sosté l'Església per la seva eficaç incidència en les famílies i els pobles. El seu exemple i la seva vida cristiana crec que han de tenir una influència decisiva en l'esdevenidor de la Diòcesi.

Tenim també grups de cristians prou amplis, conscients i actius, la presència i acció dels quals és considerable i ben fecunda en els diversos camps de la pastoral diocesana. I no manquen tampoc cristians que, encara que es limitin a un compliment mínim i esporàdic de la seva religió, en el fons viuen una fe que no deixarien per res del món.

2.- L'impacte consumista i secular.

Dir que l'actual civilització consumista i secularista ha influït notablement en els nostres cristians és manifestar una realitat òbvia. Aquest és un problema complex, fruit del de la modernitat, que encara no hem superat, i que trastoca a fons els valors més apreciats de la nostra doctrina.

Es pot detectar una crisi i un abandonament de valors humans i cristians tradicionals que per a molts s'han convertit ja en contravalors. El creixement del materialisme, el deixament de les pràctiques religioses, el predomini de la llibertat sobre l'autoritat han motivat unes postures més fàcils, més còmodes i menys exigents.

Es nota, per exemple, una disminució progressiva d'assistència a l'Eucaristia; una disminució accelerada de la confessió; la introducció del matrimoni civil, del divorci i de les parelles "per lliure"; un decantament de la influència de l'Església, amb tot el que comporta de recerca d'altres valors i de superació de valors religioso-morals, de prevalència del subjectivisme-individualisme-existencialisme. Tot ben aguditjat en els joves que són víctima massa de vegades dels majors per les drogues, la sexualitat i els doblers.

Si es vol ampliar el quadre d'influències perniciososes, hi ha també problemes doctrinals aguts que es van introduint a ca nostra. Podríem parlar de la credibilitat que ha anat perdent l'Església, com a institució, davant de molta de gent. Es dona, certament, una influència notable de la situació socio-política en la situació religiosa. En la nostra societat democràtica, l'Església a nivell universal i nacional, ha tingut, segons opinió i creença pràctica de molts, un paper restauracionista, d'evolució cap a posicions pre-conciliars, aquests darrers anys. S'ha de dir, però, que aquí hi han jugat i hi juguen un paper important aquells partits polítics, del costat que sigui, que han volgut veure en l'Església un poder fàctic, com ara diuen, al qual fan costat quan els interessa o el critiquen si l'Església no se sotmet als seus gusts i interessos.

També hi ha qui es pregunta: I quina és l'Església que hem d'anar fent? Quina teologia ha d'assumir? Església sacramentalitzadora? evangelitzadora? pobre i servidora? Com ho podem aconseguir? Quins mitjans tenim?.

3.- Opció per la línia conciliar.

No obstant aquest que sembla negre panorama, que acab de pintar dintre d'un marc que certament va més enllà dels límits de la nostra Diòcesi, hem de donar gràcies a Déu per la vida cristiana que encara hi ha i que s'intenta d'enfortir, malgrat les dificultats, les pors i els dubtes.

Aquí ara hauria de citar tota l'activitat que es va desenvolupant pels agents de la pastoral. No crec que sigui minvat el treball que es realitza, tant a nivell parroquial, com arxiprestal o diocesà. Dic que ho hauria de citar i pens que he de fer-ho en grans línies, perquè, sense caure en cap immodèstia, també és necessari que tothom sàpiga lo que es va realitzant. Es natural que tota planificació i tota activitat presuposa i suposa una Església en marxa, una Diòcesi que no parteix de zero, sinó d'una vida que es va enfortint, encara que sigui sense grans estridències ni rencous.

Deixant les estadístiques, voldria que pensàssiu en la gent que fa feina a Càritas i tot el que fa referència a ajuda assistencial i social: Conferències de sant Vicenç, la Fraternitat de malalts i minusvàlids, l'acció sanitària, amb el voluntariat corresponent. Seguiu les catequesis de les parròquies, comptau el nombre de catequistes, amb l'esforç i el sacrifici que per a molts d'ells representa la seva acció. Els Clubs parroquials, els Moviments d'adolescents i joves, l'Escoltisme. L'apostolat familiar,

l'ensenyament de la religió als col·legis, els qui es preocupen pel Tercer Món, per les Missions. I tanta de gent com tenim que prega i se sacrifica, sense fer renou i amb assiduitat.

Ja no vull seguir més. Déu sap prou com haurà de premiar la vida i la donació voluntària de tants de cristians que a Menorca fan feina per a la dilatació del Regne de Déu, molts dels quals ningú no sap.

4.- Una Diòcesi al servei dels homes i del món.

Arribats a aquest punt i després del que vaig escrivint, sembla que ha de sonar malament i una mica estrany açò que he dit abans que Menorca és una Diòcesi tranquil·la i pacífica.

Es cert que l'entorn de les persones influeix en elles. I a Menorca, l'entorn, per bé o per mal, encara està enfora dels renous, de les presses i de les grans inseguretats urbanes d'altres latituds. Crec que, després de tot, la calma illenca, pertorbada únicament i quasi exclusivament pels turistes a l'estiu, és un fet que s'ha de tenir present i valorar-lo conjuntament amb el problema de la insularitat. Per açò, els nostres a vegades petits grans problemes de cada dia es magnifiquen i, al mateix temps, la greu problemàtica externa ens arriba amb un matís de cosa d'enfora i dels altres.

D'altra banda, s'ha de dir que hi ha grups actius que persisteixen i viuen intensament l'actual situació de l'Església. A vegades, amb desencant i desànim. També amb crítiques, més fortes o més difuminades, perquè hi ha por d'un "impasse", es parla de crisi i de situació de trànsit i es demana i es reclama qualcú, un profeta, qui dugui l'Església per camins més evangèlics. Volen una Església no líder ni protagonista, sinó servidora dels homes i del món, tal com ha reclamat insistentment el Concili Vaticà II.

5.- Una Diòcesi sensibilitzada:

En aquest apartat s'han de tocar dos punts importants:

L'influx del Concili Vaticà II i les eventuais tergiversacions d'ell; i què s'ha fet per introduir el catolicisme en la cultura i la tradició pròpies de Menorca.

a) L'influx del Vaticà II.

Referent al primer punt, s'ha de constatar que durant la celebració del Concili, a causa de la malaltia del bisbe d'aquell temps, la Diòcesi va estar absent de les sessions conciliars i açò va influir en l'aplicació i l'explicació de la marxa i de la línia del Concili.

No obstant açò, els cristians de Menorca, en general, van acceptar en conjunt prou bé el Vaticà II i la seva influència després ha estat positiva, amb fruits ben notables de participació més activa i responsable dels felcs en les accions pastorals de l'Església.

Una recuperació de la Diòcesi, immediatament després del Concili, certament que es deu a ell. Encara ara, dintre dels vaivens de la nostra pastoral, pels canvis de temps i de la societat, ens convé i és precís d'aprofundir en els seus ensenyaments, dels quals hem d'esperar poder-ne treure molt de profit. El Sínode extraordinari de l'any passat ho ha recalcat i urgit.

En el postconcili, a mesura que han anat sortint normes més concretes de la Santa Seu, de la Conferència Episcopal i del mateix Bisbat, s'ha notat la influència conciliar, potser endormiscada, però, per un cansament o per altres influències més decisives. Perquè, es nota en qualcú una certa indiferència o com una defraudació del Concili, sobretot en grups més sensibilitzats que esperaven un ressorgiment i un "aggiornamento" més ràpid i més avançat de l'Església. Com també, per l'altra banda, grups que atribuïen tot el mal de la nostra Església al Concili i el refuaven.

b) El diàleg amb la cultura.

Sobre la inserció del catolicisme en la cultura i la tradició nostres s'ha de parlar i actuar encara llargament. Perquè avui el temor més bé podria arribar-nos de la facilitat amb què poden inserir-se en la nostra cultura i en la nostra tradició cristiana, altres cultures i tradicions alienes a la nostra manera de ser i d'actuar. Respectant tot el que de bo hi pugui haver en aquestes tendències i doctrines, certament poden causar mal en la inculturació pròpia que necessitam aquí.

I el món de la nostra cultura? No està massa apartat de la nostra Església? Es un dels interrogants que tenim més plantejats i un dels problemes que hem de resoldre i quasi bé no sabem per on començar. En parlaré llargament després en el darrer apartat d'aquesta Carta Pastoral.

Hem de confiar en la gràcia de Déu. Hem d'esperar que tots els qui esteim compromesos en la nostra Església i som conscients del moment actual que travessam, sabrem estar a l'altura i en el nostre lloc per aconseguir que, amb plena corresponsabilitat, anem fent de la nostra Església local una comunitat compacta i conjuntada, amb els serveis i ministeris propis del nostre temps pluralista, per manifestar a tot el món la nostra identitat cristiana en aquest lloc on ara vivim, i perquè sapiguem transmetre la Bona Notícia i acollir els nous valors i estils de vida del món contemporani, al qual hem de dir i dur Jesucrist, el Salvador, Camí de Déu, el nostre Pare del Cel que tant ens estima.

IV.- UNA MIRADA PROSPECTIVA CAP AL FUTUR.

L'hora del discerniment pastoral.

En les anteriors paraules que acab d'escriure, pens que hi ha ben assenyalada la mirada prospectiva cap al futur, frase amb la que titula el quart apartat d'aquesta Carta Pastoral, per indicar les passes que hem d'anar fent en el caminar de cada dia.

Ara, és l'hora del discerniment, l'instant de fer un judici objectiu i de continuar la nostra acció pastoral, segons la pauta que va marcant-nos la Reflexió-revisió dels anys 80. Vist on ens trobam i considerada quina és la situació de la nostra Església, és oportuna una exegesi que posi sobre la taula del nostre treball tots aquells elements que ens són necessaris per anar bastint la nostra comunitat eclesial.

Els agents de la pastoral.

I, primer de tot, hem de parlar de l'element humà. El Directori General de Catequesi diu que "cap mètode, per molt recomanat que sigui per l'experiència, no eximeix el catequista de la tasca personal d'assimilar i de judicar les circumstàncies concretes i d'acomodar-s'hi fins a un cert punt. Poden, en efecte, donar més resultats unes qualitats excel·lents, humanes i cristianes, per part dels catequistes, que no uns mètodes molt escollits. El treball del catequista s'ha de considerar com a cosa més important que no la selecció de textos i d'altres mitjans subsidiaris".

Tot açò que es diu del catequista hem d'aplicar-ho a tots els agents de la pastoral. Si falla la persona, falla l'obra, tot i sabent que nosaltres som també instruments en mans de l'Esperit de Jesús qui és el

qui dirigeix i actua en la seva Església, però sabent també que vol i espera de nosaltres la nostra necessària col.laboració. Vivim en una economia sacramental i Déu, encara que té completa llibertat per concedir la seva gràcia com vulgui i a qui vulgui, no obstant açò, s'ha lligat, diguem-ho així, a que la salvació passi per les mans de la seva Església.

Necessitam, doncs, agents de la pastoral que estiguin en la línia que sant Pau demanava al seu deixeble Timoteu, quan li escrivia: "Tota l'Esriptura és útil per a ensenyar, convèncer, corregir i educar en el bé, perquè l'home de Déu sigui madur, sempre a punt per a tota obra bona".

Aquestes paraules de sant Pau ens fan considerar la responsabilitat de la Diòcesi per establir i potenciar les estructures necessàries per a la formació i maduresa dels seus agents. D'entrada, pens en el Seminari. Dins el pla de revisió de la Diòcesi, s'ha de reestructurar la Delegació diocesana d'apostolat vocacional. En aquest camp, es fa necessària una major incidència perquè, tant sacerdots com religiosos i seglars, valorin la importància cabdal d'aquest apostolat.

Després, el mateix Seminari ha d'ésser un lloc on els candidats al sacerdoci rebin una formació integral, el més apta possible tant en la dimensió humana i espiritual, com en la científica i pastoral, forjadores per sobre treballar en conjunt i adquirir aquella realització que els capaciti per a tota obra bona.

El mateix hem de dir de cara a les altres vocacions consagrades. Fer madurar vocacions per a la vida contemplativa, empènyer joves a lliurar-se enterament al Senyor per servir els germans més necessitats, sigui en hospitals, en col.legis i en altres atencions als més marginats, serà una tasca que la nostra Església no pot deixar mai de fer.

Per a la formació i maduresa dels nostres seglars hem de pensar en els mitjans que tenim establerts i en d'altres que s'haurien de promocionar. La preparació setmanal dels catequistes, l'Escola de Teologia, els cursos d'aprofundiment per a joves, i tots els altres mitjans que empram no solament els hem de potenciar, sinó mirar d'institucionalitzar-los com a treball perenne per aconseguir aquesta maduresa que volem. L'educació de la fe dels nostres feels reclama també una catequesi d'adults a establir a totes les parròquies.

Si s'ha d'insistir més, en relació als agents de la nostra pastoral, per aquesta maduració integral, s'ha de fer principalment en el que és l'eix i el sosteniment de tota la vida cristiana: la conversió i l'oració.

Hem de dedicar-nos més a l'oració. Hem d'ensenyar a resar i a fer prendre gust de les nostres celebracions litúrgiques i de moments íntims de pregària individual. La pregària de la Litúrgia de les Hores ha d'ésser el pa de cada dia per als sacerdots i per als religiosos/es, que molts diumenges i festes podríem compartir amb els nostres seglars més compromesos.

El crit de Jesús "Convertiu-vos i creis en l'evangeli" ha d'esperonar-nos per a la tasca que hem d'anar realitzant per a l'evangelització i catequització de la nostra Església. Si podem comptar amb un element humà "madur i sempre a punt per a qualsevol obra bona", podem estar convençuts que l'Esperit no deixarà de donar-nos aquells dons i carismes que ens són necessaris per empènyer la nostra Església per camins de salvació.

Cap a aquesta conversió apuntava el Consell del Presbiteri quan constatava ja fa estona: "El Consell es reafirma en la voluntat conjunta de que la "Revisió dels anys 80" sigui una opció clara de "renovació" per part de l'Església menorquina". "En la Revisió dels anys 80 ens esteim proposant una profunda revisió evangèlica que demana una actitud de "conversió" personal i col·lectiva, i de reconciliació diocesana. Hi ha una urgent necessitat de reconciliació... necessitam signes nous, però que venguin avalats per una nova actitud personal. Hi ha bloqueig i desqualificació mútua i no s'arriba a recórrer al mitjà evangèlic de la correcció fraterna".

Finalment, vull fer ressaltar que ha d'ésser tota l'Església, tot el Poble de Déu, qui tengui una real possibilitat de ser agent de la missió pastoral. No es tracta només de formar o considerar com a agents de la pastoral als més compromesos, els qui podríem anomenar la "elite" de l'Església. La doctrina del sacerdoci comú dels feels i el caràcter ministerial de tota l'Església fan que tot el Poble de Déu estigui al servei de la missió, identificat en una vocació comuna, encara que en mesures distintes per a la tasca a realitzar.

Açò ens durà també a cercar canals estructurals perquè tots els batians puguin complir aquest encàrrec de ser responsables de l'evangelització per, al mateix temps, ser evangelitzats, tal com volem marcar la línia del nostre treball pastoral.

Un estil peculiar d'evangelitzar.

Dit tot açò sobre els agents de pastoral, hem de veure de fer un discerniment sobre el camí a fer, el tipus d'acció i, pert tant, la pedagogia i les estructures que hem d'emprar per tirar-lo endavant.

Açò ens ho marcava i assenyalava principalment la línia que tenim proposada en la Reflexió-revisió dels anys 80 i que, ja fa estona, el Consell del presbiteri ens ho indicava, quan escrivia:

“Ens mou l'opció d'una línia totalment evangelitzadora. S'ha de donar pas a qüestions importants i de fons que té plantejades avui l'Església en la seva missió, i no eternitzar lo estructural. Fa falta ser conscients que a la nostra Església es juga una qüestió de fidelitat a l'evangeli i al món. Hem d'abandonar una Església que es replega sobre ella mateixa i convé que ens dediquem a estudiar i decidir la nostra presència en el món. S'ha de crear una nova sensibilitat intraeclesial en el petit marc de la nostra diòcesi, entre les comunitats parroquials i altres centres cristians, a fi d'arribar a una comunió efectiva de béns, superant les encara existents diferències. La nostra realitat de Menorca no és tan positiva com moltes vegades creim o altres creuen des de fora. Feim poc camí, no hi ha un plantejament pastoral valent i seriós a nivell d'evangelització que sigui assumit i empès de conjunt. Hi ha hagut un avanç i una actualització de formes i d'estils pastorals, més fruit d'esforços individuals que d'una opció d'Església diocesana. Veim clar que l'Església de Menorca ha de donar més passes per a no ser estranya a aquest món. El camí vàlid que se'ns obre és una opció de vida de comunitat amb totes les característiques específiques presentades en el Nou Testament. Caminam ja cap a una posada en comú, en la línia de síntesi i presa de postura per a la diòcesi”.

Aquest llarg paràgraf crec que ens centra abastament per a la recerca d'aquest estil peculiar d'evangelitzar. I queda molt clar que la Reflexió-revisió dels anys 80 ens ha de dur a obtenir una Església més evangelitzadora i més evangelitzada, a un Poble de Déu que, al mateix temps que és evangelitzador sigui cada vegada més evangelitzat. L'alternativa, doncs, que discernim ha de consistir en magnificar l'evangelització d'una manera permanent, no només en casos esporàdics o puntuals.

Açò ens ha de dur a unes posicions clares sobre el què volem i cap on anam. Aquest sentit d'evangelització ens ha de fer considerar que la nostra acció pastoral ha de fer aquests camins:

1.- Obertura al món.

Va encaminada cap a una obertura al món, en tant que l'Església no és un fi en si mateixa. La sacramentalització, la paraula, l'organització, tot ha d'ésser mitjà i, per tant, s'ha de relativitzar, tal com deia el Papa Pau VI en l'"Evangelii nuntiandi": "El Crist, en tant que evangelitzador, anuncia abans que res un regne, el regne de Déu tant important que, en relació a ell, tot esdevé "la resta" que ens és donada d'escreeix". Només el regne és, doncs, absolut i relativitza tot allò que no ho és".

2.- Cohesió amb el Vaticà II.

Ha de tenir la coherència necessària amb la doctrina del Concili Vaticà II. La finalitat de l'Església és dilatar el Regne de Déu (Lumen gentium, 5) perquè el seu caràcter és missioner i la seva justificació primera en la història és la d'evangelitzar. En aquesta línia l'Església està al servei de la Paraula de Déu perquè penetri en el cor de la humanitat, i al servei de la litúrgia perquè sigui font i cim de la vida cristiana. Llavors és possible de donar testimoni en el sentit de que tota l'Església és deixeble de l'evangeli i pot resoldre el problema de la inculturació, precisament perquè l'evangelització no pot fer-se sinó és des d'una cultura i en ordre a impregnar-la d'esperit evangèlic, segons que diu el mateix Concili.

3.- Fer-nos pròxims.

Ha d'estar centrada en el donar-se als altres, per amor a Déu i als germans. El Concili ens demana que l'Església arribi a ser "consciència del món", que visqui com a Poble de Déu en el misteri de la comunió que es revela en una comunitat de fe, esperança i amor, que els seus membres se sentin pertànyer a ella, més per una identificació creixent des de la consciència comú de la seva fe, que no per una adhesió a normes i disciplines externes.

4.- Una Església amb més credibilitat.

Ha de donar una imatge d'Església que tengui credibilitat. Ha de tenir la possibilitat de poder arribar a influir eficaçment en la multitud de batiats, perquè trobin en ella una acollida que els dugui a l'evangeli,

i no per exigir exclusivament normes disciplinàries o morals, fugint sempre d'un protagonisme o d'un liderat que no li pertoqui. L'oferiment de valors evangèlics dóna sentit a la vida i incideix en la transformació de la gent que no pot viure sense trobar aquest sentit.

5.- L'oferta radical del missatge de Jesús.

Ha d'oferir, finalment, el missatge de Jesús, no cap altre. La importància d'aquest punt el podem centrar en el dinamisme històric que avui desafia l'Església. Com deia Pau VI "la ruptura entre evangeli i cultura és, sens dubte, el drama del nostre temps". I el Sínode extraordinari del bisbes del 1985 afegia: "Sens dubte, el Concili va confirmar la legítima autonomia de les coses temporals. En aquest sentit, s'ha d'admetre una secularització ben entesa, distinta del "secularisme", en la visió del qual sobre l'home i el món, es prescindeix per complet de la dimensió del misteri i es nega. Aquest immanentisme consisteix en una reducció de la visió integral de l'home que condueix no a la seva vertadera alliberació, sinó a una nova idolatria, a l'esclavitud de les ideologies, a la vida en estructures reductives i freqüentment opressores d'aquest món".

Crist va ser enviat al món i va entrar en la història humana "per treure els homes del poder de les tenebres i per reconciliar el món amb Ell" (Ad Gentes, 3). Llavors l'Església ha nascut "per propagar el regne de Crist a tota la terra per a glòria de Déu Pare i fer que tots els homes participin de la redempció salvadora i així, per mitjà d'ells, ordenar realment tot l'univers cap a Crist" (A.A.,2). Són textos del Concili que resumeixen, en línies generals, el missatge de Jesús que ha de dur a terme la seva Església.

Alguns sectors de la nostra pastoral.

Partint, doncs, d'aquests punts, bàsics per a la nostra pastoral, es veu que tenim diversos sectors o camps d'actuació on la nostra tasca és més necessària i urgent. Sense preferència per un o per un altre i sense que, com es pot veure, siguin exhaustius, en vull indicar qualcun per a millor coneixement de tots vosaltres.

A) Sector cultural. (Relació fe-cultura).

Abarca els camps de la cultura en general i els més particulars de relació amb els intel·lectuals i l'ensenyament en tota la seva escala: universitaris, COU, BUP, EGB i Formació professional, tant de cara als alumnes com als professors.

Des de fa estona que el Consell del Presbiteri s'ha preocupat per aquest Sector. Per açò, vull transcriure a continuació, per la seva importància, la síntesi que va elaborar, a partir de les aportacions dels preveres en les respectives reunions arxiprestals, i dels religiosos, i que m'estalviarà de fer-la jo.

Aportació del Consell del Presbiteri. Diu així:

"Fe-cultura. Descripció de la nostra realitat actual de Menorca.-

La primera constatació que es fa és que avui l'Església no és l'únic focus de cultura; que creix una cultura autònoma, una contracultura i a vegades una cultura antieclesial".

"Es un fet que hi ha moltes altres convocatòries culturals. Es prescindeix totalment del fet religiós i la postura que s'adopta davant d'ell s'ha anat radicalitzant molt: l'opció està entre el "crec" i el "no crec". Si abans les discussions es centraven més en una Església "ad intra", ara molts ja en passen i fan sorgir preguntes radicals, per exemple, l'existència de Déu, etc."

"El diàleg fe-cultura s'ha tornat molt complex: abans les cultures eren territorials, ara són paral·leles en un mateix territori. Així a Menorca coexisteixen diferents cultures.

"El món de la cultura està allunyat de la fe i de l'Església. Ens demanam: per què? l'Escola de Teologia és un intent vàlid del diàleg fe-cultura".

"Per part de molts hi ha un desconeixement total del que l'Església intenta: moltes crítiques a l'Església encara van dirigides a formes que han estat abandonades i que podien ésser expressió del passat. Molts no estan al nivell de la renovació que s'ha fet".

"Esteim submergits en un món en el qual "s'han perdut les diferències", on la confusió, la indiferència i la manipulació estan a l'ordre del dia. Vivim en una societat en la què els fonaments "trontollen", és a dir, s'han perdut els punts de referència, els valors humans i cristians".

“Per a donar un sentit de fe, convé analitzar bé els fenòmens, per exemple, la gran empenta que agafa el carnaval, la festa de primavera i les altres festes populars”.

“Dificultats que trobam per a la inculturació de la fe.- La poca integració dels laics, ja que en termes generals han estat més uns “ajudants” dels capellans i no han acabat d’assumir el seu propi paper. Açò té i ha tingut una incidència molt gran en la presència de l’Església en la cultura —tant en la presència com en l’absència”.

“A la Universitat hi ha un ambient contrari a la fe. Es provoca una crisi en els nostres universitaris i quan tornen han perdut la fe. En molts dels nostres cristians la fe no ha progressat i es mantenen en un infantilisme religiós. Es constata el fet que va creixent entre la gent jove l’interès per a participar en les cofradies de Setmana Santa, també a nivell nacional es detecta una reacció en aquest sentit i com si es vulgui tornar al pietisme”.

“La cultura avança sense l’Església, independentment. ‘Es un desafiament actual, quan de fet creim que com a fenomen, hi té una incidència. Els dirigents de la societat actual i els intel·lectuals estan al marge de l’Església”.

“Diàleg fe-cultura i actituds. Hem d’afavorir el diàleg entre cultura i fe. Un lloc important d’aquest diàleg és l’escola. Una comunicació de la cultura que mereix el qualificatiu d’educativa, és dir que, a més de ser orgànica, ha de ser crítica, valorativa, històrica i dinàmica. Per als educadors, la presentació i assimilació crítica de la cultura suposa també l’adquisició d’una sèrie de criteris valoratius que determinen la pròpia concepció de la vida i de l’home”.

“Es important de treballar en la línia de l’“aggiornamento” de Joan XXIII i procurar una presència dins la cultura que sigui pensada i realitzada des de l’Evangeli. L’Església ha de tenir el distintiu de dir que “creu en Déu”. Potenciar, mantenir i encaminar el poc que hi pugui haver de vivència religiosa”.

“Es fa necessari donar una espiritualitat bíblica i litúrgica, encara que es constata la dificultat del llenguatge en la formulació de la fe, en la pregària i en la mateixa litúrgia. Es un llenguatge encara enfora de la gent. Es important constatar-ho per la seva incidència cultural”.

“Ens demanam: què ho fa que la gent no s’hi trobi bé a l’Església? Què és lo que convoca? Detectar el problema i respondre, probablement ens duria a fomentar espais de reflexió i d’aportacions des del punt de vista ètic, social. Cal caminar cap a un nou tipus d’ensenyament religiós i cap a una nova formulació de la fe. Es important tenir-ho present en la tasca de reflexió i treball conjunt que suposa el Congrés “Evangelització i home d’avui” en la seva aplicació a Menorca”.

“Veim clar que viure la fe avui en la nostra cultura no és ni més ni manco fàcil com ho pogués ésser abans. S’ha de fer des d’una altra perspectiva: fent-nos presents en les realitats i necessitats d’avui, enmig del món dominat per l’alcohol i la droga, la marginació i l’atur, l’amenaça de perdre la pau, l’ecologisme...”.

“Com a persones de fe que formam l’Església hem d’estalonar i valorar moltes iniciatives, encara que no siguin nostres, però que suposen un bé per a l’home d’avui. Viure aquest compromís exigeix una maduresa i ser persones formades en la llibertat”.

“Podem ser generadors d’actituds humanes, com: la llibertat respectuosa i la responsabilitat conscient, la sincera i permanent recerca de la veritat i la crítica equilibrada i serena, la solidaritat i l’esperit de servei, la sensibilitat per a la justícia, l’especial consciència de ser cridats com a “revulsiu” en una societat injusta i allunyada de les exigències del Regne”.

“Com a conseqüència, podrem subratllar amb més facilitat la part positiva d’uns comportaments coherents amb aquestes actituds. D’aquesta manera, la plena coherència entre la fe i el conjunt de sabers, valors, actituds i comportaments realitzarà la síntesi entre la fe i la vida dels creients”.

Fins aquí la síntesi del Consell del Presbiteri. Me pens que umpl abastament tot el que significa i importa la tasca a realitzar en aquest sector fe-cultura.

I el Concili.

També hem de tenir present tot el que ens ha dit el Concili Vaticà II, referent a aquest punt i que podem veure, per estudiar-ho i dur-ho a la pràctica, en el capítol II de la “Gaudium et Spes”, titulat: “El sa foment del progrés cultural”.

B) Sector econòmic, social i polític.

En aquest sector hem de considerar el món del treball, l'empresarial, el rural, les associacions de veïns, els partits polítics i la feina que fan, entre altres, Càritas i la Fraternitat de malalts i minusvàlids.

L'aspecte econòmic-social.

Per aquest apartat va bé de recordar aquestes paraules de la "Gaudium et Spes", en el començament del capítol III: "També en la vida econòmico-social s'han de respectar i promoure la dignitat de la persona humana, la vocació íntegra de l'home i el bé de tota la societat. Perquè l'home és l'autor, el centre i el fi de tota la vida econòmico-social".

Aquest apartat ens ha de dur a la consideració dels principals problemes que pateix avui la nostra societat. A Menorca són quatre les principals indústries establertes. En elles, predomina el tipus familiar i no es tracta mai de grans aglomeracions obreres. Aquestes principals indústries són la formatgera, la del calçat la bijuteria i de la construcció. Però, aquests darrers temps una quinta està prenent un fort augment. Em referesc al turisme, que comença a influir molt i va agafant de cada vegada més un major nombre de persones dedicades a ella.

Per altra banda, l'economia menorquina pateix els vaivens de l'economia occidental, ara, potser agravada per l'entrada d'Espanya al Mercat Comú. Es pot, doncs, trencar l'equilibri econòmic entre els tres sectors, agrícola, indústria, turisme, cosa que abans permetia d'aconseguir uns nivells de vida i d'ocupació prou estables.

També repercuteix a Menorca la situació de l'atur, certament en grau inferior al de la Península. Aquests darrers anys, l'atur ha augmentat, encara que més tost es dona en el personal foraster que arriba a l'illa cercant treball i en els temporers que serveixen en la indústria hotelera durant l'estiu, essent aquest el sector de serveis el més conflictiu en poder obtenir treball permanent.

En un estudi fet per Càritas Diocesana sobre l'atur s'hi remarquen aquestes dades:

"L'atur a Menorca existeix com a problema social? No es pot comparar o equiparar amb el problema existent a certes zones peninsulars. En aquest sentit, l'atur no ha atès a Menorca les proporcions alarmants d'altres bandes. De tota manera, comença a ser un problema. I açò es veu en la inseguretats per a mantenir el

lloc de treball; disminució del poder adquisitiu dels salaris, çò que dificulta un ritme de vida i un model de persona basat en el posseir i consumir; dificultat per a la primera feina i propensió a agafar-se a la primera oportunitat, agradi o no agradi; augment de la feina submergida (molta a domicili), sense condicions legals de contracte, seguretat social, o de vegades comptabilitzada amb el cobrament de l'assegurança social; reducció de la plantilla a indústries i comerços”.

“Resumint, continua l'estudi, “diríem que l'atur d'aquí afecta més els joves que a ningú, de moment; que molt sovint és un atur intermitent, de temporada, i que en moltes ocasions queda camuflat per feines provisionals, no declarades, ni tampoc segures de cara al futur”.

Després s'estudien les causes i conseqüències. I diu l'estudi: “Una causa general és la crisi econòmica, ampla i complexa, que afecta els països industrialitzats. Dins d'aquest marc, molts tallers industrials menorquins s'han trobat poc preparats per enfrontar la situació”.

“En aquest context, han faltat inversions i, en conseqüència creació de llocs de treball. Els empresaris es queixen de manca d'incentius i del cost elevat que suposa, per a una petita empresa, la seguretat social. D'altra banda, l'avanç tecnològic comporta una disminució de llocs de feina, mentre que es manté el mateix índex de productivitat”.

“Les conseqüències són moltes i vàries. El qui es troba aturat se sent impotent i avorrit, disposat a la primera oportunitat, sense mirar-se'n les condicions. Va caient el model de persona consumista i açò comporta problemes i friccions dins i fora de la família. Augmenta el temps de l'oci o lleure que és també comercialment explotat. Es va consolidant una societat dividida entre gent que té bons sous, bon nivell de vida, possibilitats socials més grans, i gent sense estabilitat en el treball, que va perdent hàbits de feina i que se'n va costa avall en la qualitat de l'habitatge, la cultura, etc. No es estrany que aparequin “bosses de pobresa”, normalment ocultes darrera d'una superfície brillant”.

Vull aprofitar aquesta ocasió per insistir en la feina que ha de fer la nostra Càritas. Gràcies a Déu hi ha ja equips a cada ciutat i poble que

fan feina amb tota il·lusió. Igualment dic de l'equip de la Fraternitat. Però vull insistir dient que ens manquen més col·laboradors més feels que s'apunten en aquest camp, encara prou mancat de mans per arribar a les necessitats que hi ha a la nostra illa.

L'aspecte polític.

Passant d'aquest camp econòmico-social (perquè no puc tocar tots els temes i problemàtica que hi ha) al camp de la política, pens que m'he de referir al document que, el passat mes d'abril, va publicar la Comissió Permanent de l'Episcopat espanyol, titulat "Els catòlics en la vida pública".

En ell hi tenim el pensament, els principis i la temàtica que hem de mantenir i aplicar, urgint els feels de la responsabilitat que tots tenen en aquest camp. Si més no, i per concretar aquest apartat vos copii un paràgraf del dit document que és a la conclusió del mateix i que diu açò: "No és exagerat dir que d'ara endavant la marxa de la nostra societat, el to moral i humà i, fins i tot, el mateix benestar de les noves generacions dependrà en bona part de la generositat i de l'encert amb què els catòlics siguem capaços d'assumir les nostres responsabilitats específiques de manera personal i associada, dintre de les institucions temporals, en el mateix teixit de la nostra societat, en tots els barris de les ciutats i en tots els pobles d'Espanya".

La feina a fer, com podeu veure, és urgent i important. Més, potser encara per a nosaltres, els feels de la diòcesi de Menorca, que ho hem de confessar, tenim prou abandonada la feina d'aquest sector. Ens manquen cristians compromesos i decidits que hi sàpiguen actuar i hi actuïn, tenint en compte que l'Església, com a tal, ha de respectar l'autonomia d'aquestes realitats temporals.

Aquesta insistència es fa més patent en aquestes paraules del document "Els catòlics en la vida pública", amb les quals acab aquest apartat: "Les parròquies, les petites comunitats, les associacions i moviments apostòlics, en quan són realitzacions concretes de la comunitat cristiana, han de sentir-se cridades a participar en aquest compromís a favor de la justícia i dels drets humans, com a part integrant de la missió general de l'Església. Per tant, tots els membres de l'Església, sacerdots, religiosos i seglars, homes i dones, cadascun segons la seva pròpia vocació, han de sentir-se responsables d'aquesta dimensió imprescindible de la missió confiada per Jesucrist a la seva Església".

C) Sector de la joventut.

Dedicació de l'Església a la joventut.

L'Església ha tingut sempre una preocupació constant per a la joventut. La història recent ens parla dels moviments juvenils estesos per totes les latituds. Encara a ca nostra són ben florescents els grups o moviments de joventut que tenim a les parròquies, centres i col·legis, des de l'Escoltisme fins als clubs parroquials, passant pel moviment de Joves Cristians de Menorca i d'altres.

No podem perdre de vista ni deixar de contribuir en aquesta dedicació que l'Església ha de tenir per als joves. Constatam que fins a la recepció de la Confirmació hi feim prou de treball. Després, malgrat la catequesi de post-confirmació i els diversos moviments, se'n van molts de joves que ja no volen sentir parlar més de l'Església. Ens diuen que "passen" i, quan la feina o els estudis superiors els lliguen més intensament, hi perdem el contacte i la influència.

Aquests darrers anys s'ha vingut consolidant un cert esforç col·lectiu entorn de la pastoral juvenil. A partir d'experiències i realitats concretes de grups juvenils en les parròquies i col·legis, s'ha arribat a la creació del moviment de Joves a escala diocesana, l'objectiu del qual és l'evangelització del món dels joves, a través de la presència transformadora dels mateixos joves en el seu propi ambient. Una presència que, des de la decisió personal de conèixer i profunditzar en l'evangeli de Jesucrist, es proposa d'encarnar-lo amb les seves pròpies actituds.

En funció de la pastoral de conjunt, es vol crear consciència d'Església, promovent i coordinant tota l'activitat per mitjà d'un equip permanent de joves per a promocionar, coordinar i animar tota la pastoral juvenil, treballant en una doble línia per a facilitar el procés de maduració pel que passa tot jove: una línia d'animació i coordinació i una línia de profundització. S'ha de fer feina, idò, a més de treballar per a una sensibilització en tot el que afecta directament els joves, en trobades de reflexió per aconseguir una línia d'actuació que sigui aportació dels joves cristians a una situació mundial necessitada de respostes concretes.

El jove ha d'ésser l'apòstol del jove. Però és tota l'Església que formam la qui ha de donar resposta als nostres joves, en aquest moment precís de la nostra història. S'ha de respondre a la sensibilitat de les realitats juvenils que tenim ara i aquí. Conèixer el jove, veure quina és la seva identitat i, com a conseqüència, partir del pluralisme que ens enre-

volta, són trets a discernir, si volem que la nostra Església sàpiga donar una resposta als joves.

Aportació i exemple per part dels adults.

El camp, com podeu veure i tots sabem, espera més operaris. Necessitam el mestratge de molts de testimonis que sàpiguen escoltar el món juvenil i que sàpiguen fer també un treball "de tu a tu" amb la nostra joventut. Els hem de fer descobrir els valors cristians, amb coratge i esperança, però sense amagar mai les exigències de l'evangeli. Els joves, deim, són valents i generosos; es mouen pels grans ideals. Idò, hem de desvetlar vocacions, hem de fer-los descobrir les "seves" opcions i revaloritzar el compromís cristià en servei dels germans i de tota la societat.

Per tota aquesta feina a fer en el sector de la joventut ens és necessari que hi hagi cristians adults, homes i dones, que siguin model i punt de referència i miralls que donin imatge del que és un cristià compromés amb la seva Església per servir els homes. Parlar del sector de la joventut ha d'ésser un reclam més per als adults que per als mateixos joves. I la raó és que hem d'assegurar la línia ininterrompuda de la transmissió de la fe, per poder així donar testimoni que som una tradició viva.

Açò ens ha de dur també a sebre valorar molt positivament les opcions pastorals que hem d'anar fent en relació a prioritzar la pastoral de la militància cristiana, sobretot la dels adults, en línia de continuïtat amb la dels joves. Perquè els joves han de formar part de les comunitats cristianes per presentar, discutir i realitzar les decisions que es prenguin. En una paraula; els joves s'han de sentir cridats, acollits i estimulats per una comunitat adulta testimonial.

V.- CONCLUSIÓ.

Evangelitzar i ser evangelitzats.

Convé ja de posar punt final a aquesta Carta Pastoral. M'ha semblat molt oportú d'aprofitar l'ocasió del Setè Centenari de la restauració del cristianisme a Menorca per remarcar i assenyalar amb més detall les línies pastorals que ja fa estona que anam seguint en la Reflexió-revisió dels anys 80.

Recordar la nostra tradició i fer-la viva avui i per al futur ha d'es-

timular-nos a un treball conjunt que hem de fer per evangelitzar i ser evangelitzats. Tots en tenim responsabilitat i no podem excusar-nos de fer-hi la feina que ens pertoca a cadascun de nosaltres. Ara és qüestió d'actuar, d'anar actuant en aquesta direcció proposada.

Hem d'evangelitzar, doncs, decididament. És el desafiament que ens ve de l'Esperit i del món d'avui. Per açò, hem d'acceptar també de ser evangelitzats, que implica que el treball de construcció de la nostra Església i concretament de la nostra Església diocesana, des de les petites comunitats que la formen, ha de ser pres i assumit corresponsablement per tots des d'una acció conquistada, refermada i empesa per la pregària.

La relació intraeclesial.

Per açò hem de vetlar molt la relació intraeclesial que és la cara de l'Església enmig del món. I hem de fer-ho en una línia d'unitat i de comunió, d'acord amb la vida que duïen els primers cristians, segons ens conten els Actes dels Apòstols.

En dir açò em referesc també a l'educació de la fe que hem de prestar als nostres feels, als camps que tenim prou cultivats de la sacramentalització i de la catequesi. I també a tants d'altres, abarcadors de tota la feina "ad intra", cap a dins de la nostra Església que hem de fer pels nostres feels cristians, d'aquells que en podríem dir "practicants" i d'aquells altres qui, de més a prop o de més enfora, van seguint la doctrina de l'Església.

No podem deixar aquesta feina. En darrer terme, esteim en una economia sacramental i hem de fer viure i vitalitzar la importància que els sacraments tenen en la vida cristiana. Ens ho recorda el Concili Vaticà II: "La litúrgia és el cim al qual tendeix l'activitat de l'Església i, al mateix temps, la font d'on raja tota la seva força". "Els treballs apostòlics s'ordenen a que, una vegada fets fills de Déu per la fe i el baptisme, tots es reuneixin, alabin Déu enmig de l'Església, participin en el sant sacrifici i mengin l'Eucaristia del Senyor".

Hem dit que l'Església fa l'Eucaristia i que l'Eucaristia fa l'Església. I aquesta és posada com a signe en el món per predicar Jesucrist i fer-lo present als qui encara estan fora o enfora d'ella.

No podem, doncs, descuidar aquesta tasca per a la qual tenim més mitjans i els camins més esbrossats. Crist es fa present i actua enca-

ra ara per mitjà dels sacraments. Aquests són Crist en missió, significant-la i complint-la, i per ells se'ns revela la salvació i es realitza. L'ordre sacramental és el mitjà del qual es serveix Crist per intervenir en la conversió del món.

En el nombre 21 de la "Lumen gentium" hi tenim un resum meravellós de la feina que toca fer a l'Església per als seus feels. Diu: "En la persona dels bisbes, assistits pels preveres, el Senyor Jesucrist Pontífex suprem, és al mig dels feels. Assegut a la dreta de Déu Pare, no s'aparta de l'estament dels seus pontífexs, ans, valent-se principalment del seu eximi servei, predica la paraula de Déu a tots els pobles i administra constantment els sacraments de la fe als feels, per mitjà de la seva dedicació paternal incorpora amb la regeneració divina membres nous al seu Cos i per la seva saviesa i prudència dirigeix i encamina el Poble de la Nova Aliança en la seva peregrinació cap a la benaventurança eterna".

Si volem una Església evangelitzadora i al mateix temps evangelitzada, no podem perdre de vista que hem de cuidar amb diligència els feels que formen el "petit ramat", del qual en treurem els agents de pastoral que han de llançar-se a l'evangelització de tots els altres. Una Església que no es preocupàs de la seva missió que anomen "intraeclesial", no seria capaç de complir la paraula del Mestre: "Anau i predicau".

L'Església és per al món. Es un mitjà i un camí per arribar al Regne. Per açò, educar la fe, enfortir la vida amb els sacraments són passes que ens condueixen al Regne, a predicar i fer present en el món la Bona Nova de Jesucrist.

Exhortació final.

Una sentida exhortació me surt del fons del cor abans de posar la meva firma a aquesta Carta pastoral. Deman als sacerdots la seva apreciada col.laboració que ha d'ésser doble: fer feina en tota la línia assenyalada pel fruit que hem d'esperar de la nostra Reflexió-revisió dels anys 80. I fer-ne fer als seglars que tenen a la seva disposició en la paròquia, al col.legi i en altres grups de pastoral. Dins dels sectors marcats no hi pot mancar la presència inel.ludible del clergat. Els capellans heu d'ajudar a obrir nous camins d'evangelització que els seglars han de sebre recórrer estalonats per vosaltres.

També faig una crida als religiosos i religioses que estan fent fei-

na aquí a la diòcesi. L'agraïment que els devem per la tasca que van realitzant en diversos camps d'apostolat, no pot fer minvar la seva participació que esperam i que tenen obligació de fer, com a membres destacats que són per la seva vocació de vida consagrada.

I no és necessari dir com esper, encara amb més esperança, que tots els feels cristians, sobretot els més compromesos que han sentit la crida de Jesús i de l'Església, s'aprestin a treballar en bé dels germans, a pesar de l'ocupació diària que han de realitzar per guanyar-se la vida.

Tots ens hem de posar a les mans de l'Esperit. Hem de donar-li un vot de confiança perquè és ell el qui actua. No és Ell qui ha mantingut viva la transmissió de la fe a Menorca, durant aquests 700 anys que ara commemoram? Sí; l'Esperit Sant, qui s'ha servit de nosaltres i dels nostres avantpassats cristians, potser a vegades com a servents inútils, però guiats i impel.lits per ell a dilatar el Regne de Déu.

Que Sant Antoni, abat, patró de la nostra Diòcesi de Menorca vulgui intercedir davant l'Altíssim, perquè, tal com va fer ell des del seu desert, sapiguem fer feina per l'Església, evangelitzant i deixant-nos evangelitzar, per servir l'home i el món, demostrant amb la nostra actuació que som una tradició viva.

Ciudadella de Menorca, a 17 de gener del 1987.

Antoni, bisbe de Menorca.

I.- INTRODUCCIÓ.	75
La celebració del Setè Centenari.	
Una Església més servidora de l'home i del món.	
II.- UNA MIRADA AL PASSAT. SOM UNA TRADICIÓ.	77
Els orígens.	
Des de la reconquesta als nostres dies.	
Som una tradició.	
III.- UNA MIRADA AL NOSTRE PRESENT: SOM UNA TRADICIÓ... VIVA.	80
Els anys 80: temps de reflexió i de revisió.	
La nostra diòcesi, ara.	
1. Una diòcesi tradicionalment cristiana.	
2. L'impacte consumista i secular.	
3. Opció per la línia conciliar.	
4. Una diòcesi al servei dels homes i del món.	
5. Una diòcesi sensibilitzada.	
a) L'influx del Vaticà II.	
b) El diàleg amb la cultura.	
IV.- UNA MIRADA PROSPECTIVA CAP AL FUTUR.	85
L'hora del discerniment pastoral.	
Els agents de la pastoral.	
Un estil determinat d'evangelitzar.	
1. Obertura al món.	
2. Cohesió amb el Vaticà II.	
3. Fer-nos pròxims.	
4. Una Església amb més credibilitat.	
5. L'oferta radical del missatge de Jesús.	
Alguns sectors de la nostra pastoral	
a) Sector cultural: relació fe-cultura.	
Aportació del Consell del Presbiteri.	
I el Concili.	
b) Sector econòmic, social i polític.	
L'aspecte econòmic-social.	
L'aspecte polític.	
c) Sector de la joventut.	
Dedicació de l'Església a la joventut.	
Aportació i exemple dels adults.	
V.- CONCLUSIÓ.	98
Evangelitzar i ser evangelitzats.	
La relació intraeclesial.	
Exhortació final.	